

mgr Sławomir Górka

Sprawozdanie z badań archeologicznych przeprowadzonych w Strzelcach Krajeńskich (pow. strzelecko-drezdenecki) w 2015 r. przy kościele pw. Matki Bożej Różańcowej (dawny kościół kolegiacki).

W maju 2015 r. w miejscowości Strzelce Krajeńskie (gm. loco) przeprowadzono ratownicze badania archeologiczne związane z budową misy fontanny. Terenem powyższej inwestycji objęty został plac znajdujący się w historycznym centrum miasta, położony ok. 15 m od południowej ściany nawy głównej gotyckiego kościoła pw. Matki Bożej Różańcowej (dawny kościół kolegiacki), na terenie działki nr 244. Obszar ten od strony południowej zamyka ul. Bolesława Chrobrego, od strony zachodniej ul. Henryka Sienkiewicza, od strony wschodniej ul. Katedralna.

Prace prowadzone były w granicach historycznego układu urbanistycznego wpisanego do rejestru zabytków pod numerem K.O.Kons.III-5/57 z dnia 07. 11. 1957 r., nr 2172/75 z dnia 31.01. 1975 r. oraz nr KOK-I-7/76 z dnia 21.10. 1976 r., na mocy decyzji wydanej przez Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze. Inwestycja zlokalizowana została na terenie dawnego cmentarza przykościelnego oraz średniowiecznych i nowożytnych warstw kulturowych stanowiących stanowisko archeologiczne zarejestrowane jako Strzelce Krajeńskie stan. 14, AZP 42-14/108. Inwestorem prac było Miasto Strzelce krajeńskie reprezentowane przez Burmistrza Strzelec Krajeńskich; kierownikiem badań archeologicznych został mgr Sławomir Górka.

Prace badawcze.

W miejscu planowanej budowy misy fontanny założono wykop badawczy (wykop I/2015) o wymiarach 7,5 m x 7,5 m (powierzchnia: ok. 0,56 ara). Osie wykopu przebiegały po linii SE-NW oraz SW-NE. Maksymalna jego głębokość wyniosła 71,86 m n.p.m. - ok. 2,5 m od powierzchni gruntu. Osiągnięty powyższy poziom nie był pogłębiany (zgodnie z programem prac badawczych oraz ustaleniami projektanta), w związku z czym nie zarejestrowano poziomu calca.

Podczas prac wykopaliskowych odkryto 16 grobów szkieletowych oraz fundamenty budowli - kamienicy z początku XX w.

Cmentarz

Nawarstwienia na terenie dawnego cmentarza zostały (do osiągniętej maks. głębokości) zniszczone przez budowę kamienicy mieszkalnej, jak i współczesne wkopy związane z budową kanalizacji, czy XX-wiecznej fontanny. Jednakże w dwóch partiach wykopu: w partii wschodniej i narożniku południowo-zachodnim zarejestrowano nawarstwienia nowożytnie i średniowieczne z pochówkami. W związku z tym możemy przypuszczać, iż pierwotnie cały teren odkrytego fragmentu cmentarza pokrywała nowożytna warstwa kulturowa z gruzem ceglany i kamieniami (o miąższości ok. 1,5 m - 1,8 m). Analizując układ nawarstwień na profilu wschodnim (Ryc. nr 30), nie zniszczonym przez budowę kamienicy, można wyróżnić dwie warstwy związane z funkcjonowaniem przykościelnego cmentarza:

- na głęb. ok. 1,4 m poniżej powierzchni gruntu wystąpiła brązowopopielata próchnica z piaskiem, gliną oraz drobnym gruzem ceglany (miąższość ok. 0,5 m); w warstwie tej wystąpił drobny materiał ceramiczny z XVII w. oraz zalegały w niej pochówki (7 grobów);

- na głęb. ok. 1,9 m zarejestrowano strop jasnobrązowego piasku ze śladową ilością próchnicy i gliny zawierającą małe fragmenty ceramiki średniowiecznej; w warstwie tej wystąpiły pochówki (9 grobów).

Odkryto łącznie 16 obiektów grobowych, z czego jeden obiekt (nr 16) był grobem zbiorowym (Ryc. 26). Wszystkie zarejestrowane obiekty to groby szkieletowe, zmarli pochowani zostali

wzdłuż linii wschód-zachód (z niewielkimi odchyleniami), twarzą zwróconą na wschód. Niektóre groby były zniszczone przez mury fundamentu piwnicy.

Wyróżniono pięć poziomów pochówków (Ryc. 5 - 9):

- poziom 1 - groby nowożytny (groby nr 1, 2, 3, 4),
- poziom 2 - groby nowożytny (nr 5, 6, 7),
- poziom 3 - groby średniowieczne (nr 8, 9, 10),
- poziom 4 - groby średniowieczne (nr 12, 13, 14),
- poziom 5 - groby średniowieczne (nr 15, 16).

Opisy grobów: patrz zestawienie tabelaryczne.

Budowla z początku XX wieku.

W trakcie badań archeologicznych zostały odsłonięte w wykopie nr I/15: fundamenty północnej ściany nośnej budynku - kamienicy, wejście do piwnicy, mury piwnicy. Odkryty fundament kamienny oraz fragment ceglany fundamentu zlokalizowany był w południowo wschodnim narożniku wykopu badawczego nr I/15. Fundament północnej ściany kamienicy został posadowiony na głębokości 72,90 m n.p.m. Fundament zbudowany został w wykopie szerokoprzestrzennym, podwalinę fundamentu stanowiły kamienie polne: granitognejsy (średnica od 0,3 m do 1,2 m). Kamienie nie nosiły śladów obrabiania. Zostały ułożone na zaprawie cementowo wapiennej z dużą ilością piasku w czterech warstwach, kamienie położono jeden na drugim, w formie zwężającej się ku górze, po bokach pozostawiono odsadzkę. Przestrzeń pomiędzy ścianą wykopu fundamentu a fundamentem wypełniono rumoszem ceglany przemieszany z zaprawą i piaskiem. Na kamiennym fundamencie posadowiono mur ceglany z cegły pełnej, maszynowej, barwy czerwonej, o wymiarach 270 x 120 x 60 mm, cegły zostały połączone zaprawą cementową. Ułożono je w czterech warstwach w dwóch rzędach. Z układu muru oraz posadowienia fundamentu można przypuszczać, iż odsłonięto fragment muru narożnego budynku przedniego łączącego się z budynkiem bocznym stanowiącym zaplecze parceli. Budynek został wzniesiony na początku XX wieku.

Pośrodku południowej ściany wykopy odsłonięto mury korytarza piwnicy. Wejście do piwnicy, która znajdowała się częściowo pod budynkiem głównym, a częściowo pod częścią

zabudowy bocznej, znajdowało się prawdopodobnie w centralnym korytarzu budynku głównego pod drewnianymi, wewnętrznymi schodami klatki schodowej. Korytarz piwnicy miał długość 8,45 m, szerokość zaś - 1,05 m. Ściany korytarza o szerokości 0,45 m, zachowały się miejscami do wysokości około 0,7 m. Mur ścian korytarza został wzniesiony z cegły pełnej, maszynowej, barwy czerwonej, o wymiarach 290 x 140 x 70 mm, cegły zostały połączone zaprawą cementową, ułożone w 3 do 4 rzędach. Korytarz (głęb. 72,25 m n.p.m.) został wyłożony posadzką ceglana z cegły pełnej, maszynowej, barwy czerwonej, o wymiarach 270 x 120 x 60 mm; cegły zostały połączone zaprawą cementową. Korytarz prowadził do trzech pomieszczeń piwnicznych: dwóch użytkowych gospodarczych oraz kotłowni. W jednym pomieszczeniu zlokalizowanym w północno-zachodniej części wykopu umieszczono kotłownię centralnego ogrzewania. W pomieszczeniu o wymiarach 4 m x 2,5 m umieszczono przy ścianie zachodniej, w jej południowo zachodnim narożniku komin wraz z wylotowym otworem wentylacyjnym, biegnącym wzdłuż ściany, odprowadzającym spaliny z pieca ogrzewającego pomieszczenia powyżej. Do tej części piwnicy został doprowadzony wodociąg, ulokowany na ścianie północnej. W ceglanej posadzce (z cegły pełnej, maszynowej, barwy czerwonej, o wymiarach 270 x 120 x 60 mm, cegły zostały połączone zaprawą cementową) pomieszczenia kotłowni ulokowano studzienkę odpływową o wymiarach 0,60 x 0,50 m. Poziom posadzki tej części piwnicy opadał do muru ścian obwodowych od strony południowej, gdzie na wysokości 1,40 od poziomu posadzki zlokalizowano okno piwniczne. Po przeciwległej stronie kotłowni znajdowało się pomieszczenie piwniczne - gospodarcze, które zostało zniszczone przez budowę nieistniejącej już fontanny (lata 1970-1980). Obwodowe ściany piwnicy zostały wzniesione z cegły pełnej, maszynowej, barwy czerwonej, o wymiarach 270 x 120 x 60 mm, cegły zostały połączone zaprawą cementową. Podwalinę ścian piwnicy tworzyły miejscami kamienie (częściowo obrabiane), połączono je zaprawą cementową, zlicowano z murem ścian oporowych (nośnych) znajdując się w części przyziemia ściany południowej. Fundament ściany południowej posadowiony jest na trzech rzędach kamieni polnych różnej wielkości i kształtu, połączonych zaprawą cementową.

Podsumowanie:

1. Budynek kamienicy wzniesiono na początku XX wieku.
2. Kamienica była częściowo podpiwniczona.
3. Piwnica została wkopana w warstwę cementarza, mury często przecinały pochówki szkieletowe.

4. Piwnica posiadała korytarz oraz trzy pomieszczenia.
5. W piwnicy umieszczona była kotłownia centralnego ogrzewania.

Analiza materiału ruchomego

Materiał ceramiczny

W trakcie przeprowadzonych ratowniczych badań wykopaliskowych na terenie przyszłej niecki fontanny na działce nr 224 przy ul. Bolesława Chrobrego w Strzelcach Krajeńskich, najliczniejszą kategorią odkrytych zabytków ruchomych były fragmenty naczyń ceramicznych. W wykopie I/15 zarejestrowano łącznie 75 fragmentów naczyń pochodzących z nawarstwień średniowiecznych oraz nowożytnych: 55 fragmentów ceramiki siwej średniowiecznej, 17 fragmentów ceramiki typ Myślibórz, 2 fragmenty kamionki. Do przeprowadzenia analizy użyto wszystkich ułamków diagnostycznych. W analizowanym materiale ceramicznym wyróżniono następujące grupy naczyń:

- ceramika siwa, grupa B,
- kamionka,
- naczynia szkliwione.

Jako kryterium przynależności do poszczególnych grup przyjęto: rodzaj stosowanej domieszki, wypał, technikę wykonania, formę naczyń sposób ornamentowania.

Ceramika siwa grupa B

Naczynia tej grupy wykonane zostały na kole garncarskim, w technice taśmowo - ślizgowej i ugniatania. Często były obtaczane górą przy użyciu wolnoobrotowego koła garncarskiego. Cechą charakterystyczną naczyń zaliczanych do tej grupy jest siwa, stalowoszara barwa przełomu. Ceramika odznacza się dobrym wypałem, przy uderzeniu skorupa wydaje metaliczny dźwięk. Podsypkę w tej grupie stanowił piasek. Powierzchnia naczyń posiada wklęsło-wypukłe fałdy, zauważalne na wewnętrznej stronie naczynia, są to tzw. ciągi garncarskie. Średnica ścianek waha się od 3 mm do 8 mm. Domieszkę dodaną do gliny stanowi piasek średnio ziarnisty. Naczynia zaliczane do tej grupy są typowe dla późnego średniowiecza. Wśród form dominują: kugeltopfy, garnki o płaskim dnie, dzbany,

fragment wylewa kafla miskowatego. Na jednym fragmencie ceramiki został odcisnięty spłot materiału.

Kugeltopfy

Naczynia barwy stalowoszarej lub szarej, wypalane w temperaturze utleniającej. Wylewy pogrubione, wychylone lekko na zewnątrz posiadały wręb na pokrywkę. Forma tych naczyń zaopatrzona była w pionową bądź też zwężającą się szyjkę. Dno naczyń było kuliste. Wyjątkowość naczyń o kulistych dnach polegała na zastosowaniu przy ich produkcji dwóch technik:

- dno było formowane ręku, bez użycia koła garncarskiego;
- góra naczyń szyja i wylew, lepiona była techniką taśmowo - ślizgową, często była obtaczana na kole.

Garnki

Za kryterium wyróżnienia naczyń należących do omawianej grupy przyjęto naczynia składające się z czterech lub trzech elementów: wylew, szyjka, górna część brzuśca, dolna część brzuśca wraz z dnem. Naczynia zostały wykonane w technice taśmowo - ślizgowej, obtaczane.

Dzbany

Ucha stanowią jedyny wyznacznik tej grupy naczyń. Fragmentaryczny stan zachowania nie pozwala na przedstawienie pełnej formy naczyń. Ucha dzbanów lepiono z taśmy, dolepiano je do naczyń naciskając z zewnątrz i do wewnątrz. Doklejane były na krawędzi lub nieco poniżej (bez załamania linii wylewu), tuż powyżej największej wydętości brzuśca.

Kamionka

Ta grupa naczyń cechuje się bardzo wysoką twardością ścianek, wysokim stopniem spieczenia masy garncarskiej. Przy wypale naczynia toczone na kole otrzymują barwę przełomu jasnoszarych, brązowych po kremowe. Nie jest możliwe do określenia jakiej

domieszki schudzającej użyto, masa garncarska jest spieczona; mogła zostać dodana domieszka pylasta lub piasek krzemowy. Dno naczynia nosi ślady odcinania na całej powierzchni. Kamionka jako import nadreński reprezentowana jest przez: wczesną kamionkę siegburdzką oraz naczynia kamionkowe barwy brązowej. Ze względu na fragmentarycznie zachowany stan, niemożliwym jest określenie jednoznacznej formy naczyń. Można przypuszczać, iż mamy do czynienia z dzbanem o długiej cylindrycznej szyjce, wypukłym brzuścu z całkowicie odcinanym dnem ozdobionym falbanką.

Naczynia szklwione

Zgromadzony zespół ceramiki należy przyporządkować do grupy E (ceramika polewana lub szklwiona), naczyń wypalanych w atmosferze utleniającej. Szklwio pokrywa naczynie jednostronnie od wewnątrz, sporadycznie wychodzi poza obszar wylewu. Podstawowym składnikiem glazury są tlenek glinu, ołowiu, krzemionka. Topikiem był prawdopodobnie tlenek wapnia zawarty w glinie. W omawianym zbiorze wystąpiły fragmenty naczyń barwionych na brązowo, pomarańczowo i zielono. Naczynia były zdobione ornamentem malowanym, nakładano białą farbę, stosowano motywy linii falistych, jodełki.

Misy

Jest to grupa naczyń których średnica wylewu jest większa od wysokości. Fragmentaryczny stan zachowania nie pozwala na przedstawienie pełnej formy naczyń. Za wyznacznik mogący pomóc w ustaleniu tego typu naczynia przyjęto wystąpienie prostych lub lekko łukowatych ścianek naczynia zakończonych esowatym wylewem. Forma tych naczyń stanowiła swobodny dostęp do wnętrza naczynia.

Podsumowanie:

1. Ceramika siwa (grupa ceramiki wypalanej w atmosferze redukcyjnej) jest związana z ludnością miejską, z lokalnym warsztatem ceramicznym, datowanie: XIV-XV w.
2. Naczynia kamionkowe to efekt wymiany handlowej z ośrodkami nadreńskimi: Siegburg, Waldenburg, datowanie XIV-XV w.
3. Naczynia szklwione reprezentują ceramikę typu Myślibórz (datowanie XVII w.).

Zabytki metalowe

W wyniku badań archeologicznych odkryto 16 przedmiotów metalowych. Materiał zabytkowy jest silnie skorodowany, szczegółowa analiza będzie możliwa do przeprowadzenia dopiero po konserwacji zabytków żelaznych. Na wstępnym etapie można stwierdzić iż najliczniejszą kategorią zabytków ruchomych metalowych były fragmenty gwoździ trumiennych, zarejestrowano także jeden fragment podkowy oraz prawdopodobnie ostrogi (?).

Zabytki z poroża

W trakcie eksploracji warstwy średniowiecznej w wykopie I/15 odkryto fragment poroża prawdopodobnie jelenia. Element ten jest odpadem produkcyjnym, nosi ślady obróbki.

Inne

W trakcie prac badawczych odkryto również jeden odłupek krzemienny oraz cztery guziki szklane, barwy białej.

Wnioski końcowe:

1. Wyróżniono dwie fazy użytkowania przykościelnego cmentarza: fazę późnośredniowieczną oraz nowożytną.
2. W obu wyróżnionych okresach zasięg cmentarza sięgał na południe od wytyczonego wcześniej (w 2014 r.) wykopu pod urządzenia fontanny.
3. Nie stwierdzono występowania w grobach jakichkolwiek dewocjonałów, czy antab.
4. Budowa kamienicy zniszczyła wcześniejsze nawarstwienia związane z funkcjonowaniem cmentarza.
5. Na etapie całościowego opracowania wyników badań z sezonów: 2014 i 2015 niezbędne jest porównanie stratygrafii oraz planigrafii obiektów grobowych.

Inwentarz zabytków

Nr inw	Nr wykopu	data	warstwa	obiekt	sektor	Rodzaj zabytku	chronologia
1/2015	I/15	29.04.15	13 strop 1 WM		C	2 fr. ceramiki	Okres nowożytny
2/2015	I/15	30.04.15	13 2 WM		C	14 fr. ceramiki 2 metale- gwoździe	Okres nowożytny
3/2015	I/15	30.04.15	14 strop 1 WM		C	5 fr. ceramiki 1 fr. obrabianego rogu odpad	XIV-XV
4/2015	I/15	30.04.15	wypełnisko	Grób 1	C	5 fr. ceramiki	Okres nowożytny
5/2015	I/15	30.04.15	wypełnisko	Grób 2	C	3 fr. ceramiki	Okres nowożytny
6/2015	I/15	30.04.15	doczyszczanie strop ww 1		A	4 guziki szklane	Okres nowożytny
7/2015	I/15	30.04.15	wypełnisko	Grób 4	A	4 fr. ceramiki 1 odłupek krzemienny	Okres nowożytny
8/2015	I/15	01.05.15	wypełnisko	Grób 5	C	3 fr. ceramiki	Okres nowożytny
9/2015	I/15	02.05.15	14 2 WM		C	10 fr. ceramiki 1 metal	XIV-XV
10/2015	I/15	03.05.15	wypełnisko	Grób 8	C	3 metale- gwoździe	XIV-XV
11/2015	I/15	03.05.15	14 2 WM		C	6 fr. ceramiki	XIV-XV
12/2015	I/15	04.05.15	wypełnisko	Grób 9	C	2 fr. ceramiki 3 metal	XIV-XV
13/2015	I/15	04.05.15	średniowieczna		C	18fr. ceramiki 1 fr kafla 1 metal	XIV-XV
14/2015	I/15	04.05.15	wypełnisko	Grób 12	C	1 fr. ceramiki 1 fr. metalu	XIV-XV
15/2015	I/15	04.05.15	wypełnisko	Grób 13		1 fr. metalu	XIV-XV
16/2015	I/15	05.05.15	średniowieczna	Grób 15	C	1 fr. ceramiki 4 fr. metalu	XIV-XV
17/2015	I/15	05.5.15	wypełnisko	Grób 16	C	1 fr. ceramiki	XIV-XV

nr grobu	jama grobowa	trumna	chronologia	wykop	poziom eksploracyjny	nr inwentarza zabytków	uwagi
1		x	NOW	I/15	1	4/2015	czytelny zarys stropu grobu, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, fragmentarycznie zachowana trumna, grób zniszczony w partii zachodniej, eksplorowany do partii tułowia, kończyny górne ułożone wzdłuż ciała lewe przedramię niezachowane, prawe przedramię ułożone na miednicy, szkielet niekompletny
2	x		NOW	I/15	1	5/2015	nieczytelnym zarys stropu grobu, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, grób zniszczony w partii zachodniej przez mur, lewe i prawe przedramię ułożone na brzuchu, szkielet niekompletny
3	x		NOW	I/15	1		nieczytelnym strop grobu, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, jama grobowa zniszczona przez wtórny wkopy, wschodnia partia grobu zniszczona, lewe i prawe przedramiona skrzyżowane ułożone na miednicy, szkielet niekompletny
4	x		NOW	I/15	1	7/2015	nieczytelnym strop grobu, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, grób zniszczony w partii wschodniej przez mur, lewe przedramię ułożone na wysokości miednicy, prawe przedramię ułożone na brzuchu, szkielet niekompletny
5	x		NOW	I/15	2	8/2015	nieczytelnym wkop grobowy, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, grób zniszczony w partii zachodniej przez użytkowanie cmentarza, lewe przedramię ułożone na brzuchu, prawe na klatce piersiowej, szkielet niekompletny
6	x		NOW	I/15	2		nieczytelnym wkop grobowy, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, grób zniszczony, fragmentarycznie zachowania jama grobowa, szkielet niekompletny

nr grobu	jama grobowa	trumna	chronologia	wykop	poziom eksploracyjny	nr inwentarza zabytków	uwagi
7	x		NOW	I/15	2		nieczytelnym wkop grobowy, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, zniszczona partia zachodnia przez wkop pod mur, prawe przedramię ułożone na brzuchu, szkielet niekompletny
8		x	PŚ	I/15	3	10/2015	czytelny strop grobu, zachowane fragmenty trumny, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, eksplorowany do kolan (krawędź wykopu), prawe przedramię ułożone na środku tułowia, lewe poniżej ułożone w dolnej partii brzucha
9		x	PŚ	I/15	3	12/2015	strop grobowy nieczytelny, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, fragmentarycznie zachowana trumna, przedramiona skrzyżowane na wysokości górnej partii miednicy, szkielet kompletny
10	x		PŚ	I/15	3		wkop grobowy czytelny, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, grób zniszczony przez wkop pod mur, prawe przedramię ułożone na brzuchu, szkielet niekompletny
11	x		PŚ	I/15	4		czytelny zarys jamy grobowej, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, grób zniszczony przez wkopy pod mury oraz użytkowanie cmentarza, prawe przedramię ułożone na brzuchu, szkielet niekompletny
12	x		PŚ	I/15	4	14/2014	czytelny wkop grobowy, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, grób zniszczony, szkielet zachowany częściowo, lewe przedramię ugięte w łokciu prawdopodobnie ułożone na brzuchu

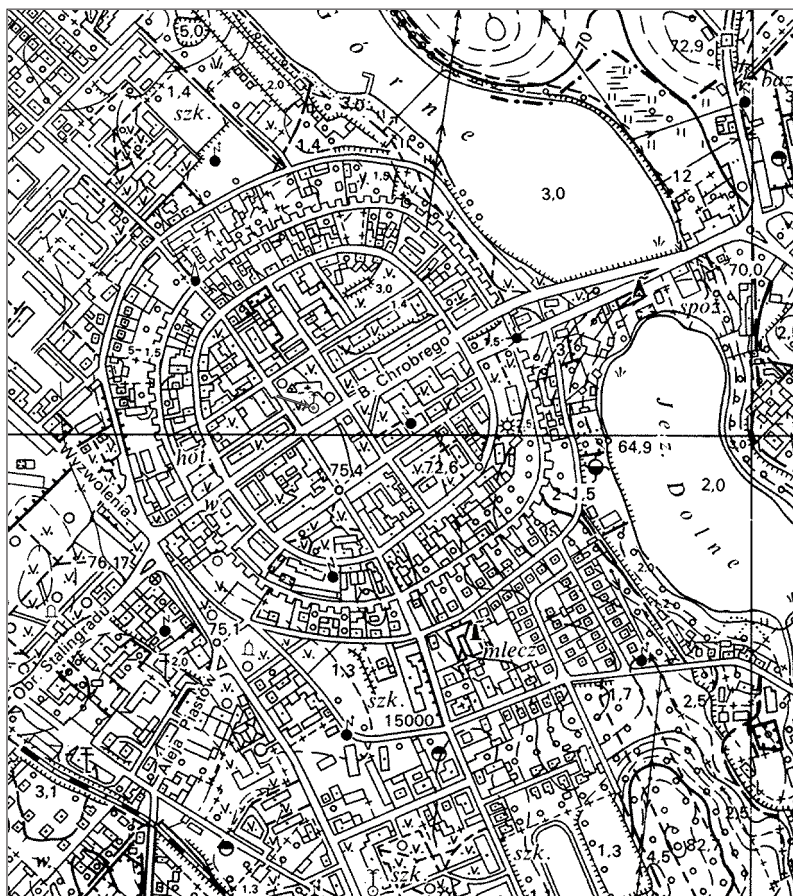
nr grobu	jama grobowa	trumna	chronologia	wykop	poziom eksploracyjny	nr inwentarza zabytków	uwagi
13	x		PŚ	I/15	4		czytelny wkop grobu, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, przedramiona ułożone w górnej partii miednicy, szkielet kompletny, czaszka uszkodzona
14	X		PŚ	I/15	4		czytelny wkop grobu, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, grób eksplorowany do partii miednicy, szkielet zachowany, przedramiona ułożone na brzuchu
15	x		PŚ	I/15	5	16/2015	czytelny wkop grobowy, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, pochówek podwójny: kobieta i dziecko, grób zniszczony przez wkop pod mur, przedramię prawe ułożone wzdłuż ciała prawe, lewe podtrzymywało dziecko w okolicach miednicy, szkielet niekompletny, nie zachowana górna partia
16	x		PŚ	I/15	4	17/2015	wkop grobowy czytelny, grób wkopany w warstwę próchnicy – warstwa użytkowa cmentarza, grób zbiorowy cztery pochówki, grób zniszczony przez wkop pod mur, szkielety ułożone blisko siebie, stykały się ramionami, miednicami, jeden obok drugiego, przedramiona ułożone na miednicach; pochówek nr 1: bark prawy styka się z barkiem lewym osobnika nr 2, przedramiona ułożone na wysokości brzucha, szkielet kompletny, pochówek nr 2: szkielet ułożony bardzo blisko szkieletu nr 1, prawe przedramię oddalone od tułowia, lewe ułożone na przedramieniu prawym szkieletu nr 1, zachodzą na siebie, szkielet kompletny, pochówek nr 3: pochówek ułożony na szkielecie 2, zachodzi do połowy osobnika, szkielet ułożony bardzo blisko szkieletu nr 4, prawe przedramię oddalone od tułowia, lewe niezachowane, ramię ułożone wzdłuż tułowia, szkielet niekompletny, pochówek nr 4 bark lewy styka się z barkiem prawym osobnika nr 3, lewe przedramię ułożone na miednicy, prawe na brzuchu, szkielet niekompletny,

Inwentarz materiału kostnego pochodzącego z grobów szkieletowych oraz z warstw kulturowych z cmentarza przy Kościele Farnym (wykop nr I/2015 pod misę fontanny), w Strzelcach Krajeńskich.

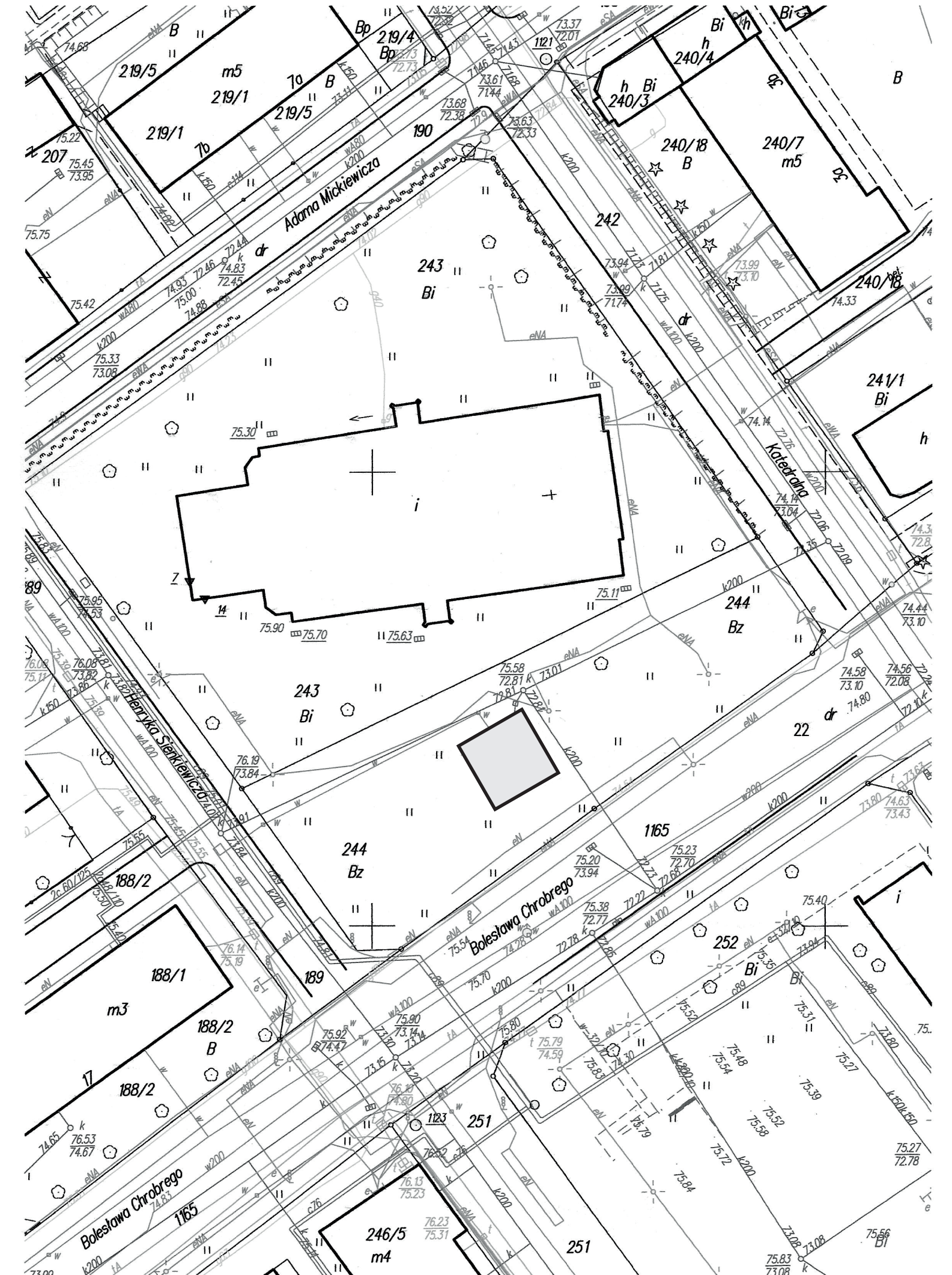
Wykop I/2015

NR INW.	SEKTOR	GRÓB	POCHÓWEK	POZIOMY EKSPLOZ.	UWAGI
1/15	C			1	Materiał luźny
2/15	C			1	Materiał luźny
3/15	C	1		1	
4/15	C			1	Materiał luźny
5/15	A			1	Materiał luźny
6/15	C			1	Materiał luźny
7/15	C			1	Materiał luźny
8/15	A			1	Materiał luźny
9/15	C	2		1	
10/15	C	3		1	
11/15	C	4		1	
12/15	C	5		2	
13/15	C	6		2	
14/15	A			2	Materiał luźny
15/15	C			2	Materiał luźny
16/15	A	7		2	
17/15	C			3	Materiał luźny
18/15	C	8		3	
19/15	C			3	Materiał luźny
20/15	C	9		3	
21/15	A	10		3	
22/15	C	12		4	
23/15	C	13		4	
24/15	C	14		4	
25/15	C	15	1	5	GRÓB ZBIOROWY (kobieta ?)
26/15	C	15	2	5	GRÓB ZBIOROWY (dziecko)
27/15	C	16	1	5	GRÓB ZBIOROWY
28/15	C	16	2	5	GRÓB ZBIOROWY
29/15	C	16	3	5	GRÓB ZBIOROWY
30/15	C	16	4	5	GRÓB ZBIOROWY

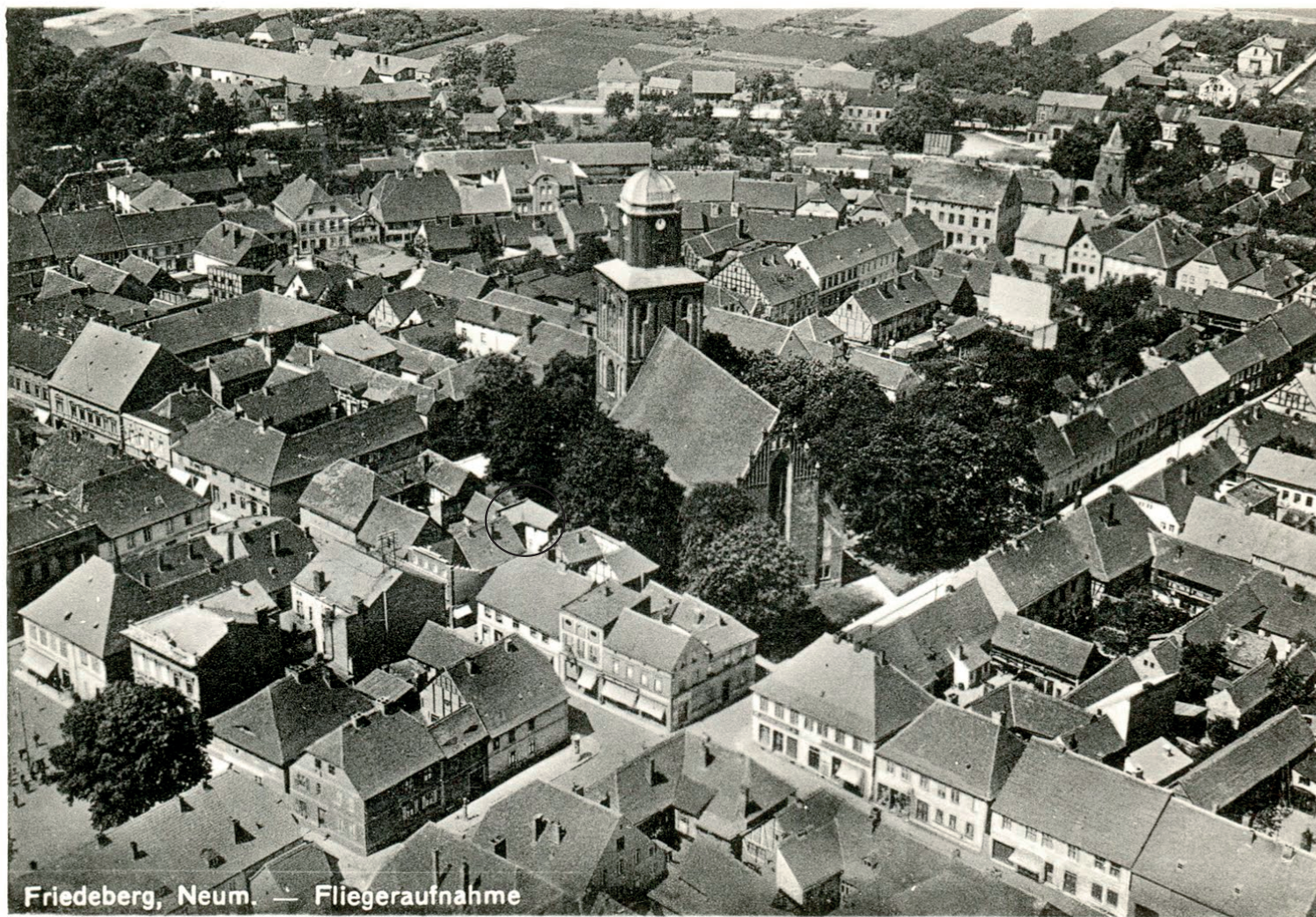
* Grób nr 11 tuż po zadokumentowaniu, ze względów bezpieczeństwa, nie został wyeksplorowany z uwagi na zasypanie go ziemią i gruzem z osuwającego się z profilu.



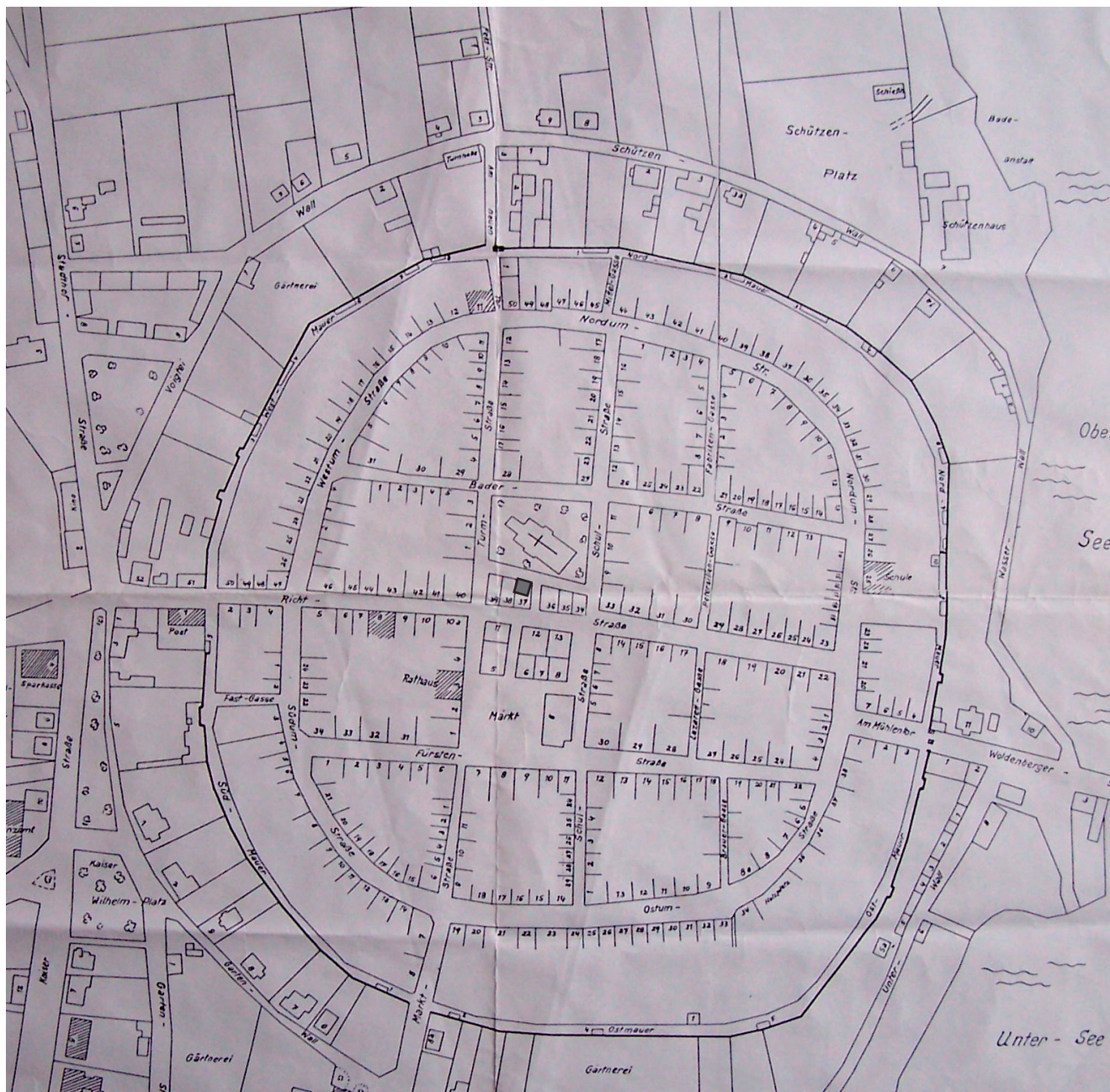
Ryc. 1. Lokalizacja terenu inwestycji na planie miasta, sk. 1:10000.



Ryc. 2. Lokalizacja wykopu I/2015; sk. 1:500.

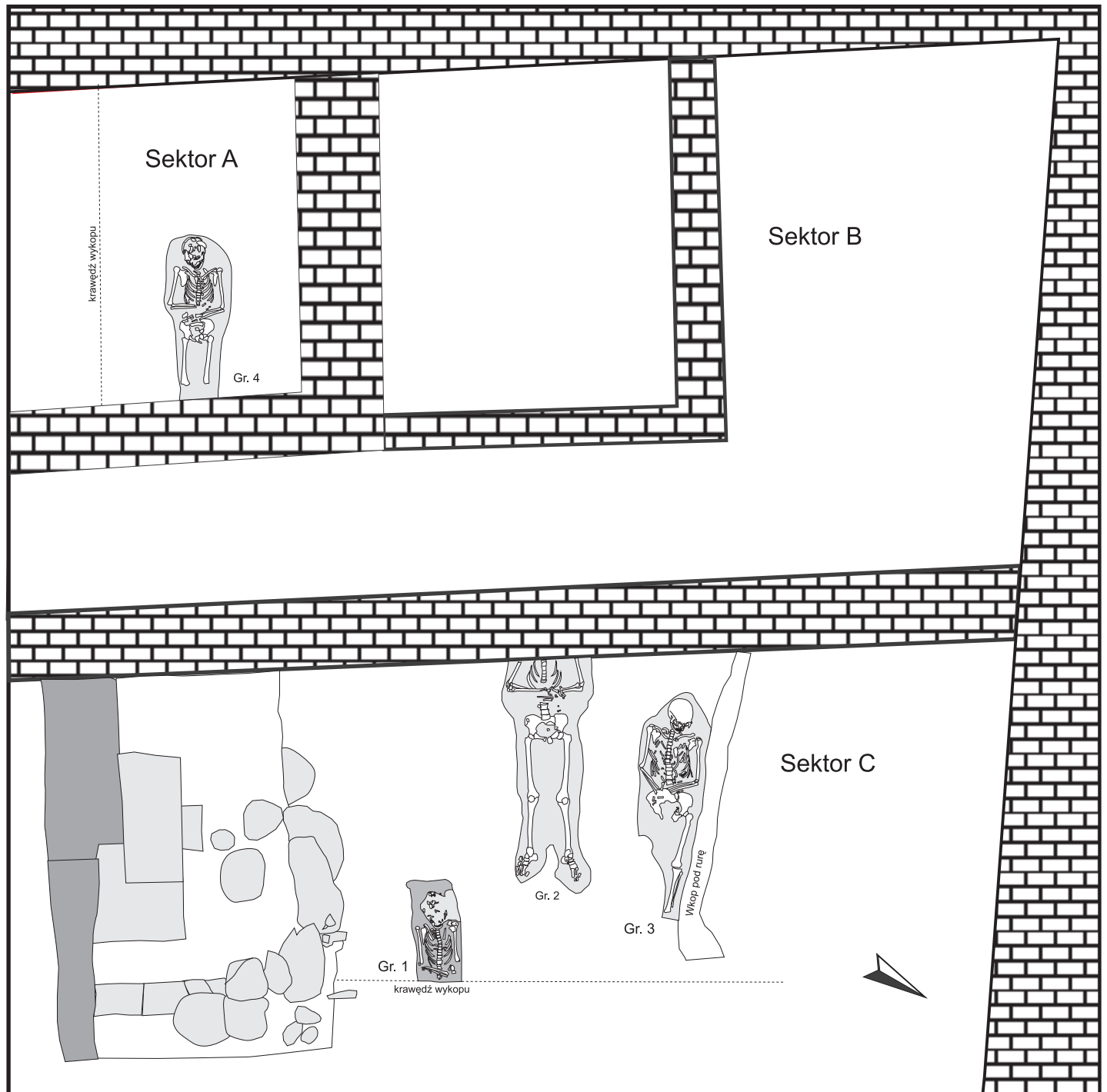


Ryc. 3. Widok na centrum Strzelec Kraj. z lotu ptaka (lata przedwojenne); zaznaczono miejsce wykopalisk.



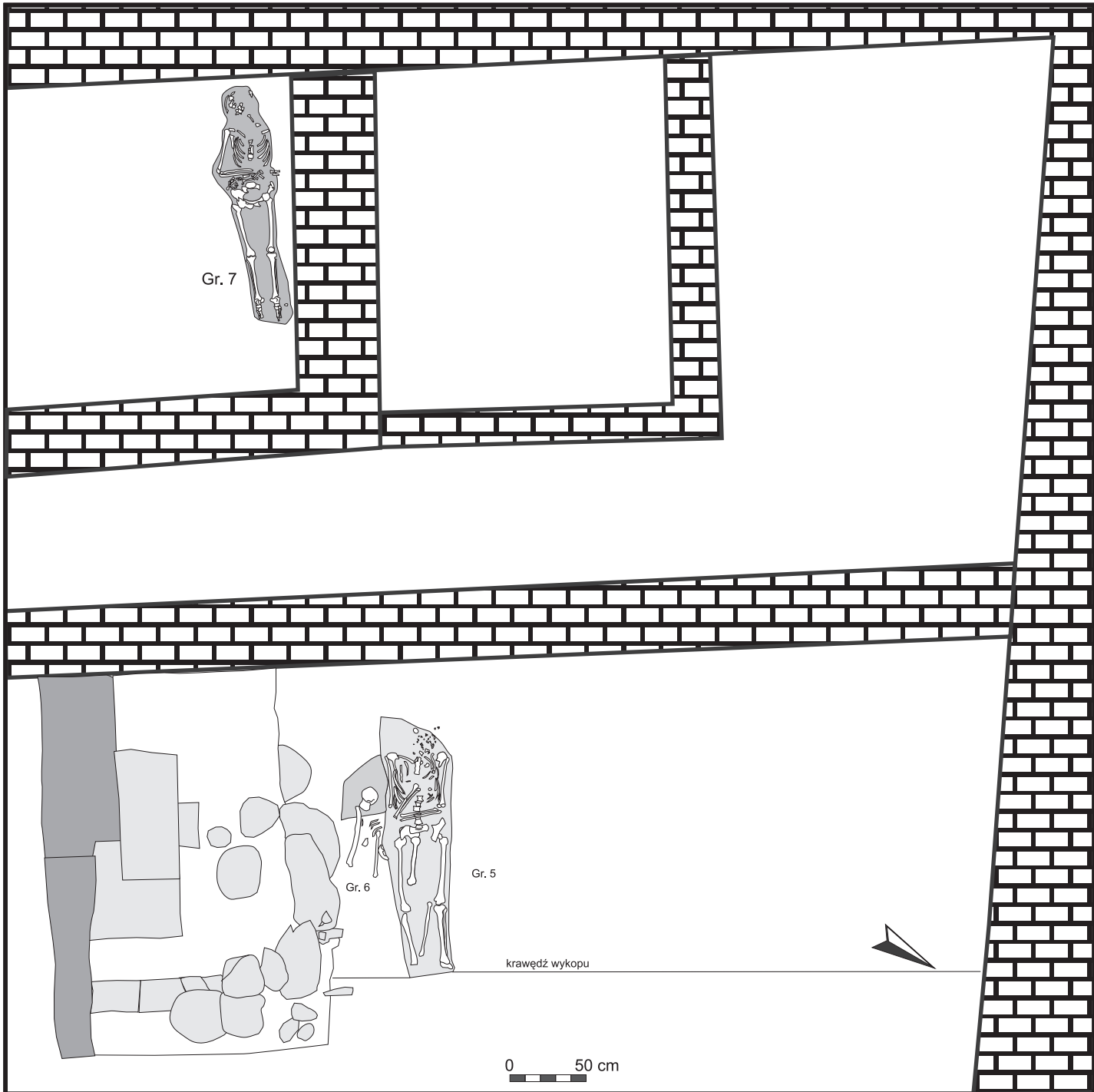
Ryc. 4. Lokalizacja terenu badań na planie miasta z lat 30-tych XX wieku (północna część posesji nr 37 przy Richtstrasse - obecnie ul. B.Chrobrego).

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
poziom 1
pochówki nowożytne



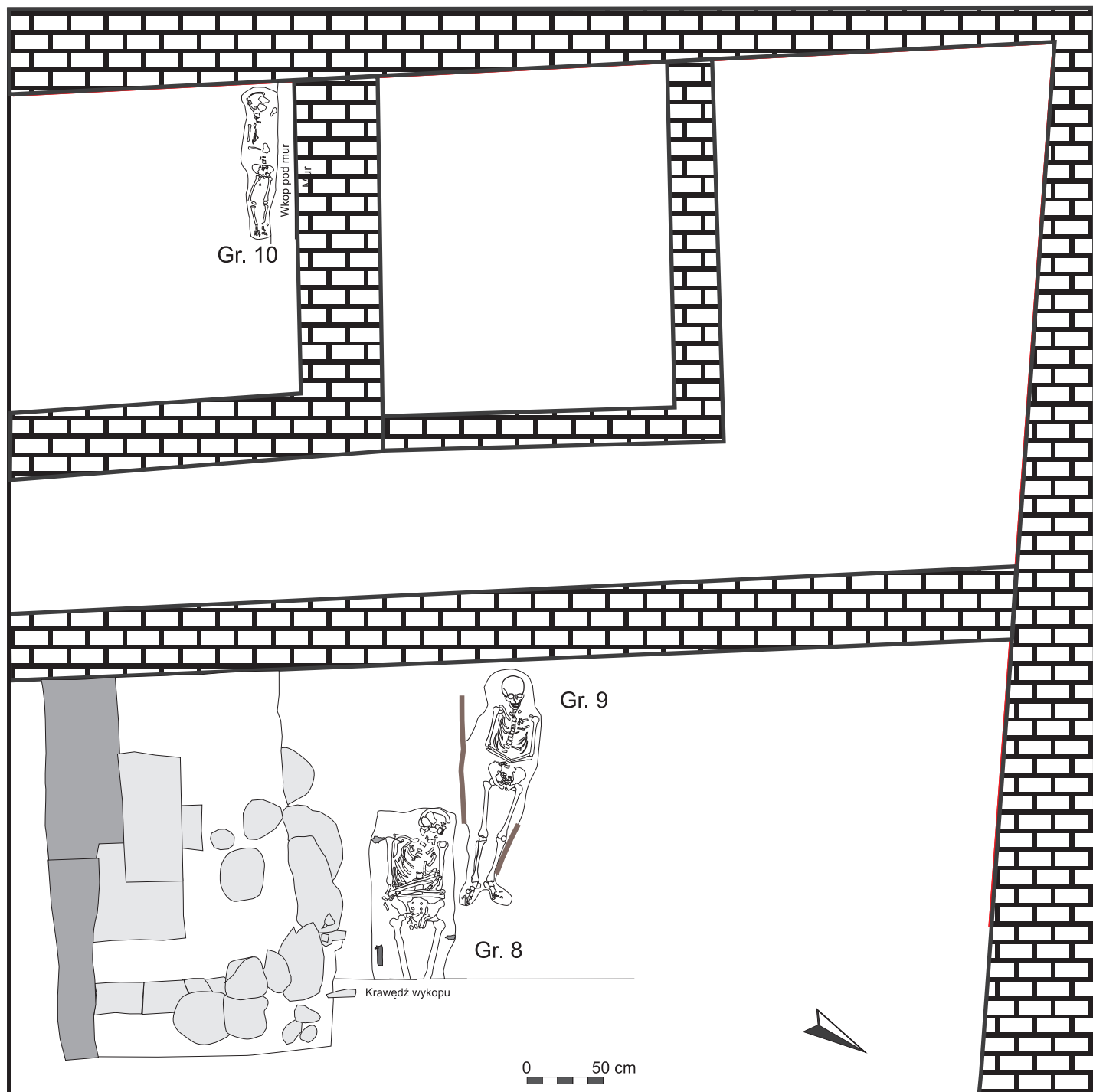
Ryc. 5

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
poziom 2
pochówki nowożytne



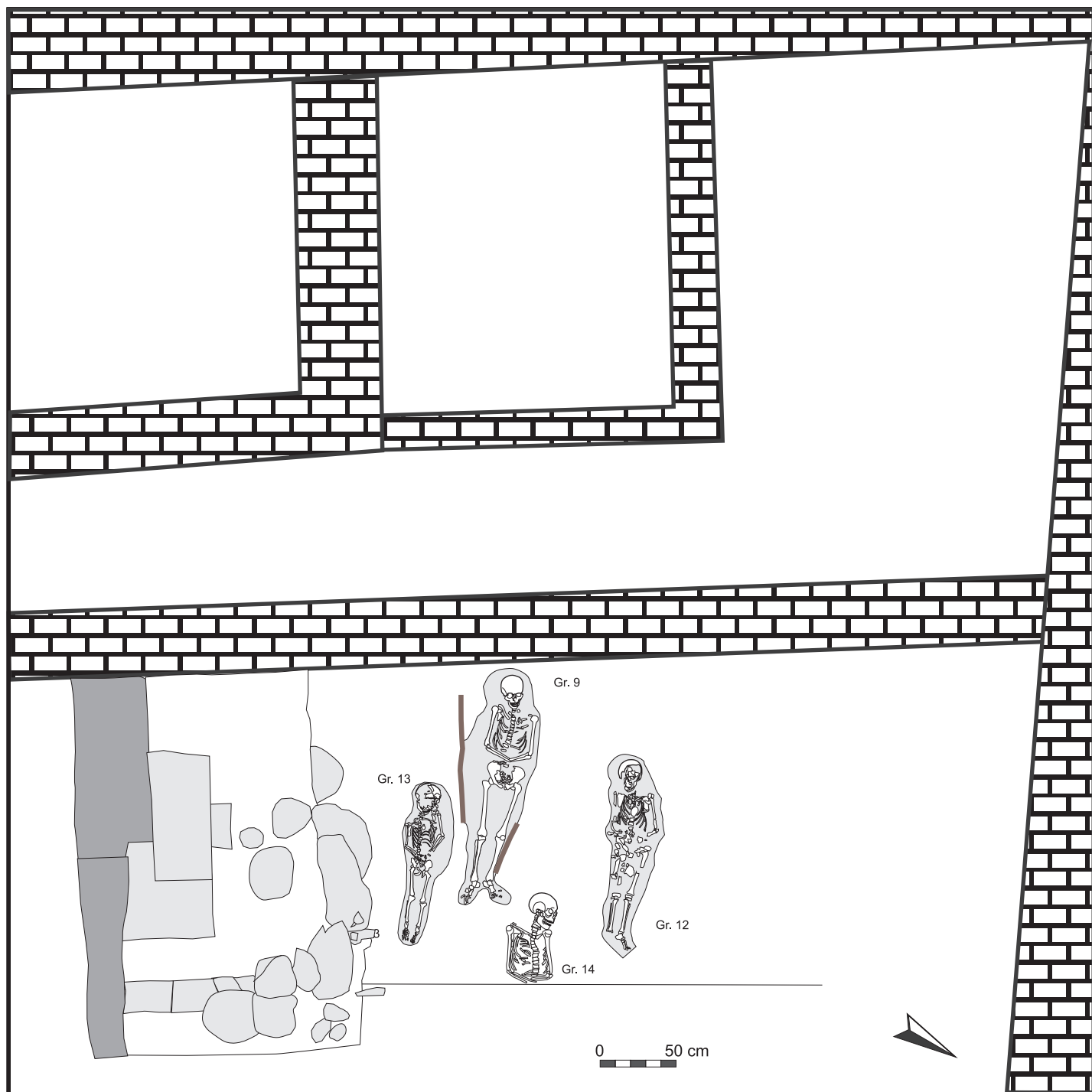
Ryc. 6

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
poziom 3
pochówki średniowieczne



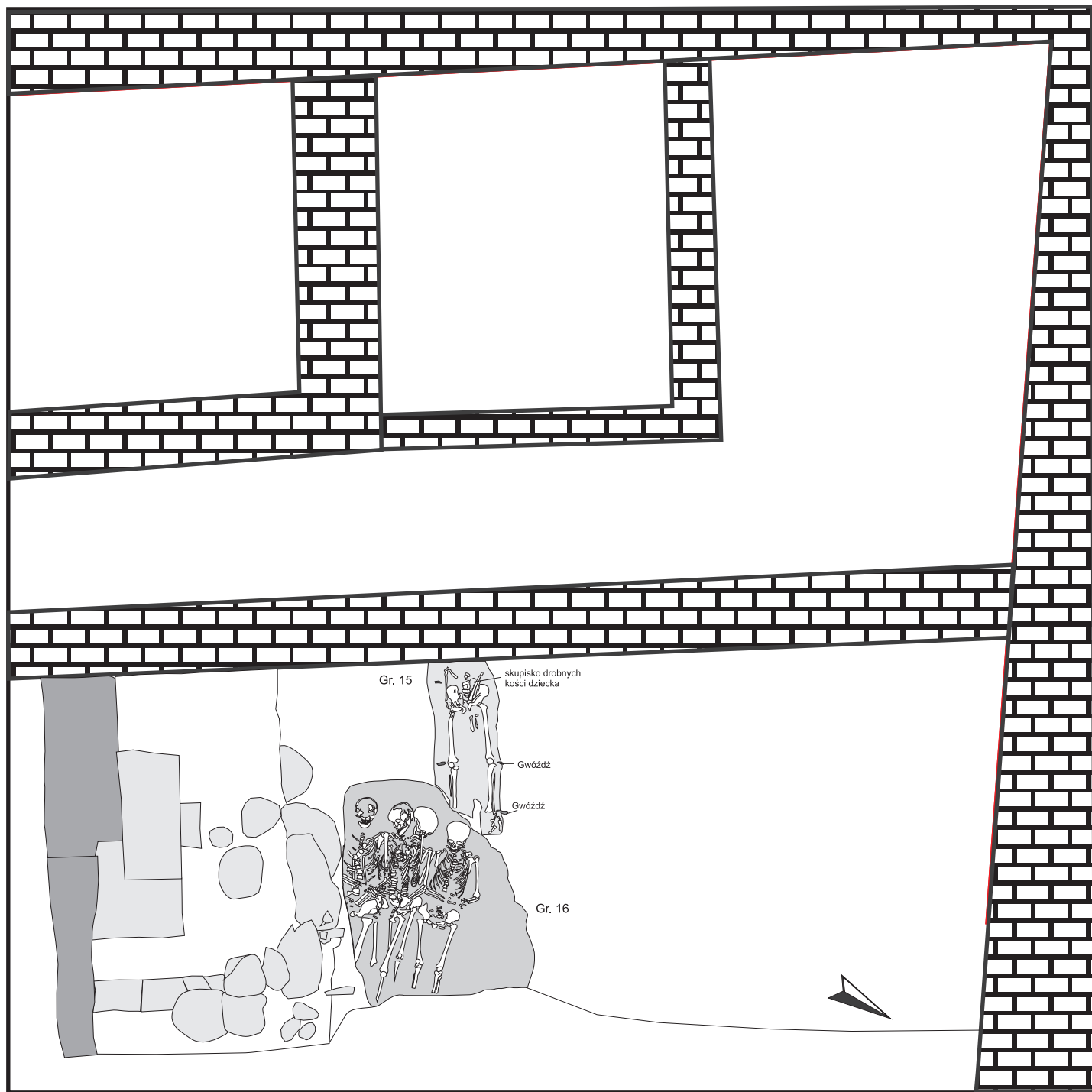
Ryc. 7

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
poziom 4
pochówki średniowieczne



Ryc. 8

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
poziom 5
pochówki średniowieczne

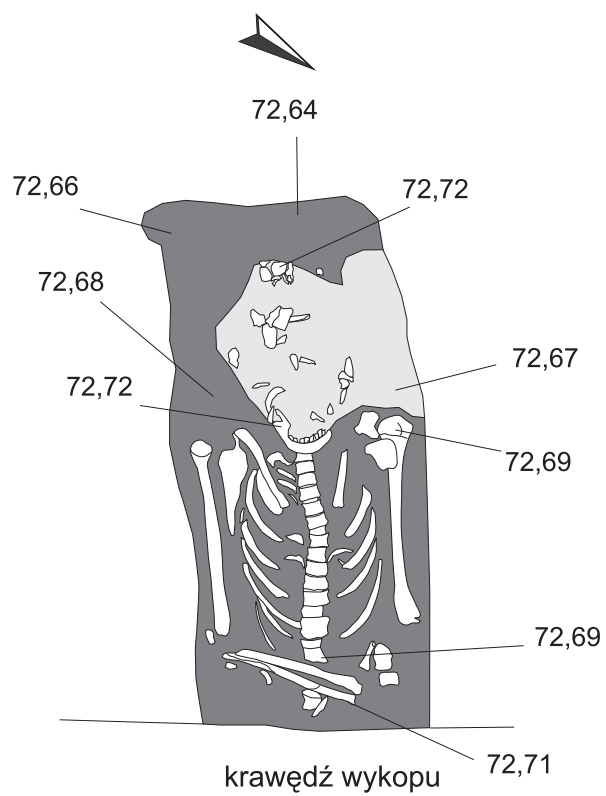


0 50 cm

Ryc. 9

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 1
sk. 1:10

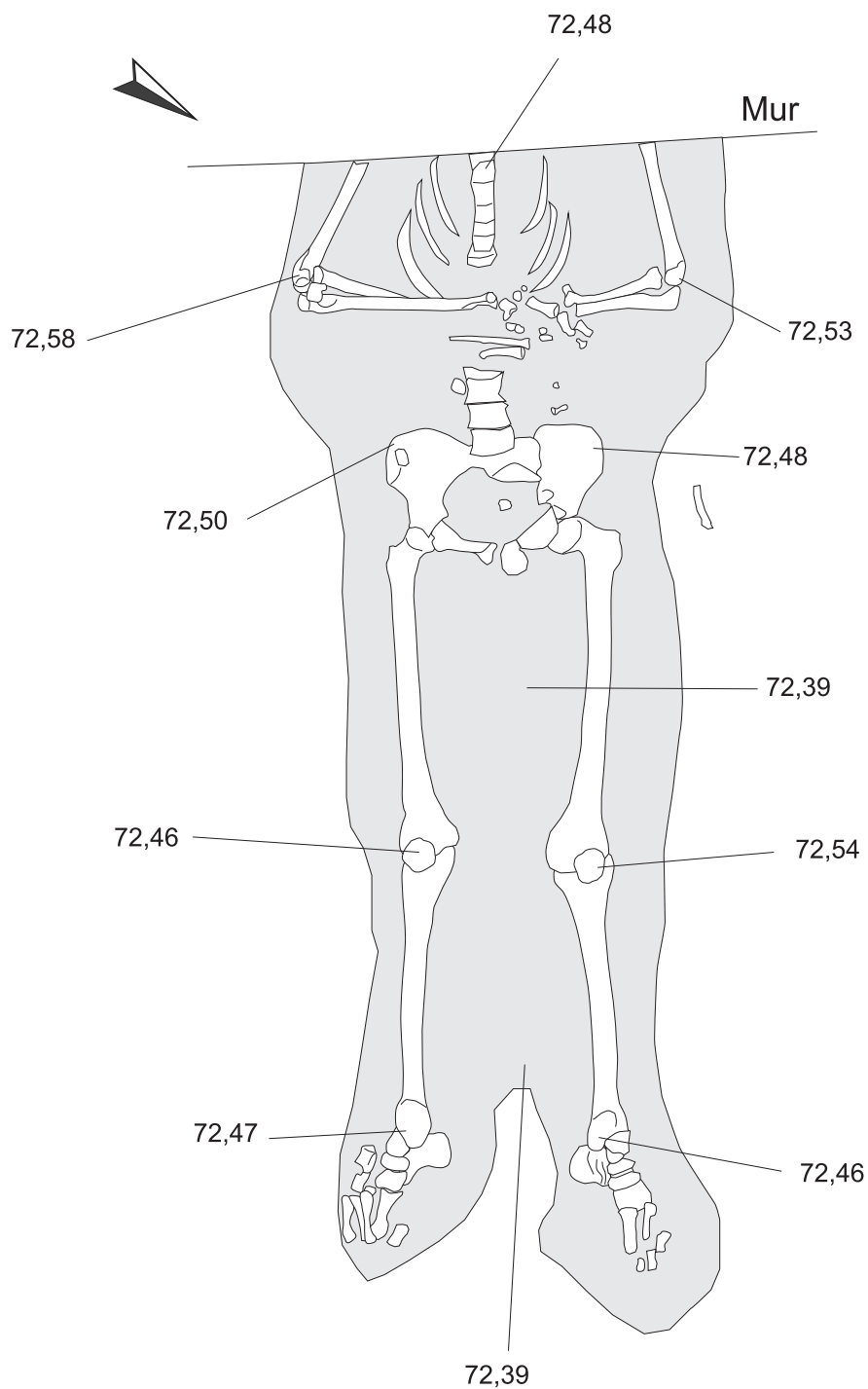
0 50 cm



Ryc. 10

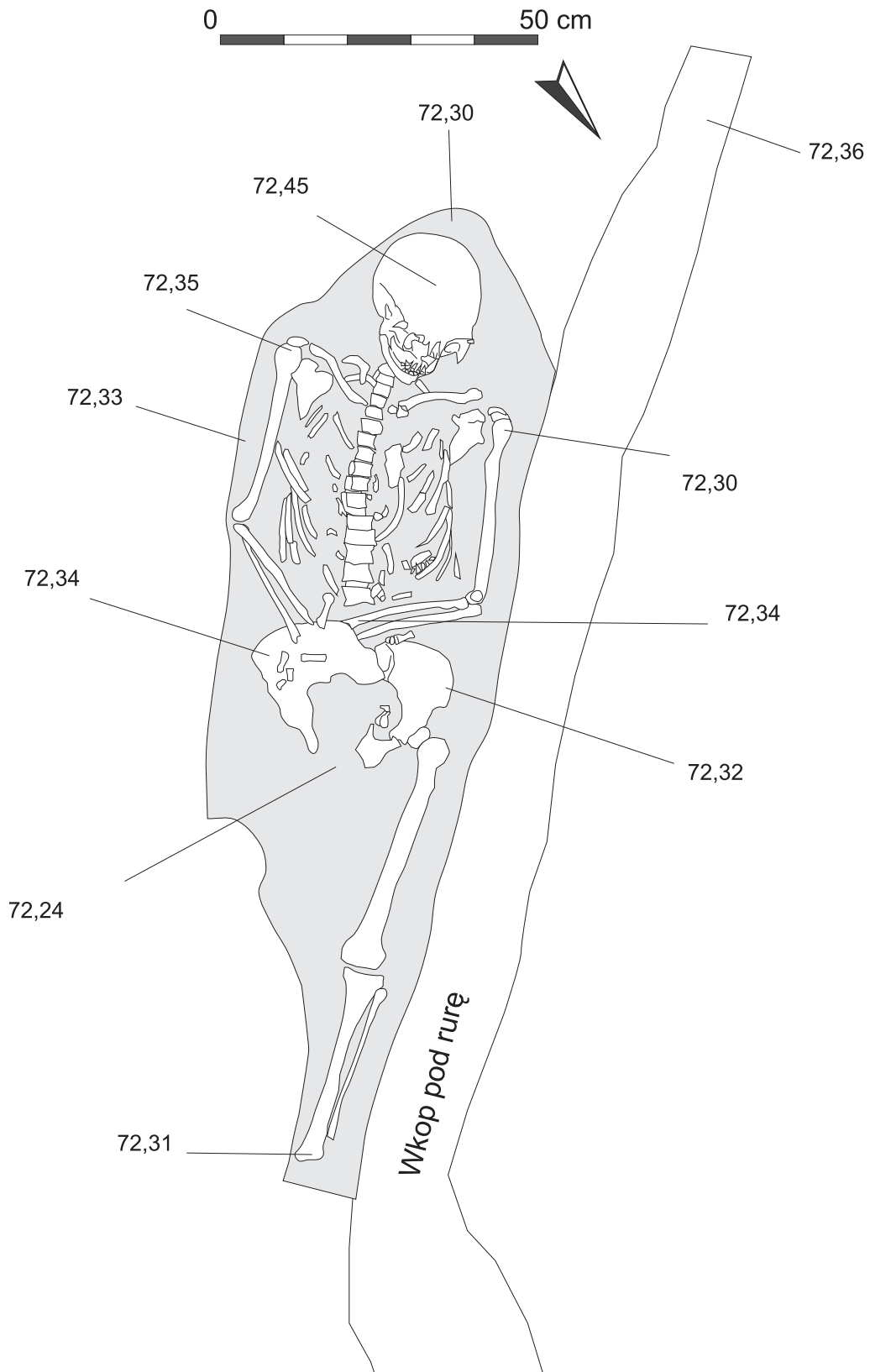
Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 2
sk. 1:10

0 50 cm



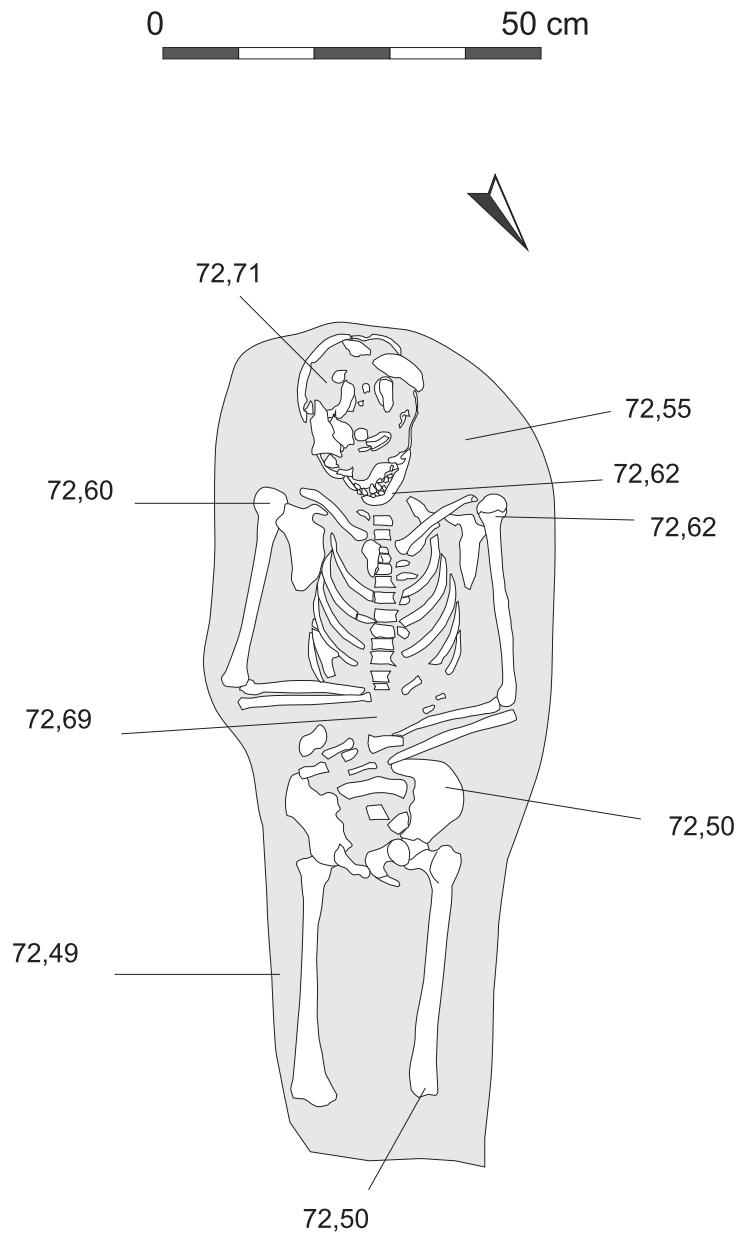
Ryc. 11

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 3
sk. 1:10



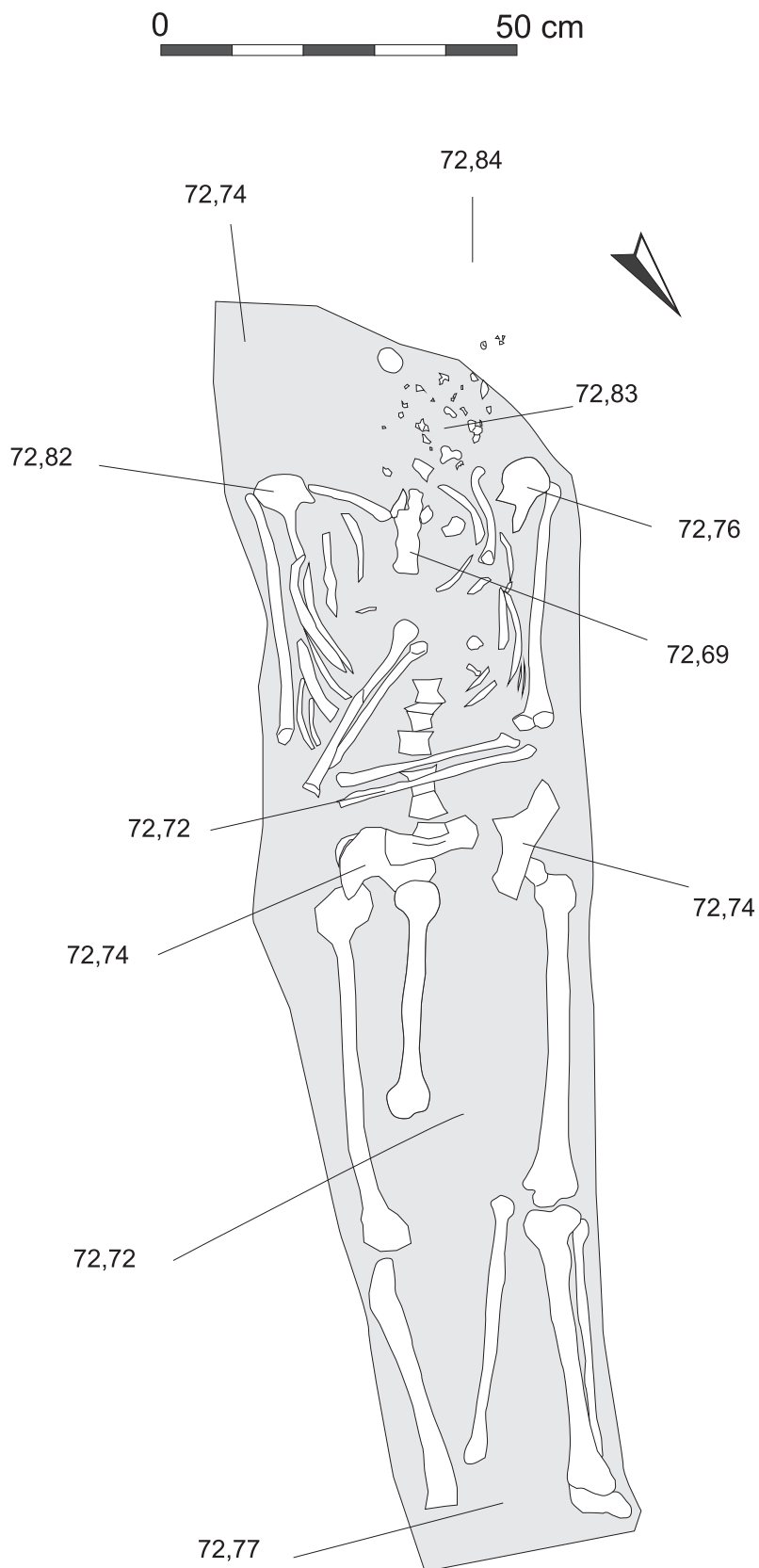
Ryc. 12

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 4
sk. 1:10



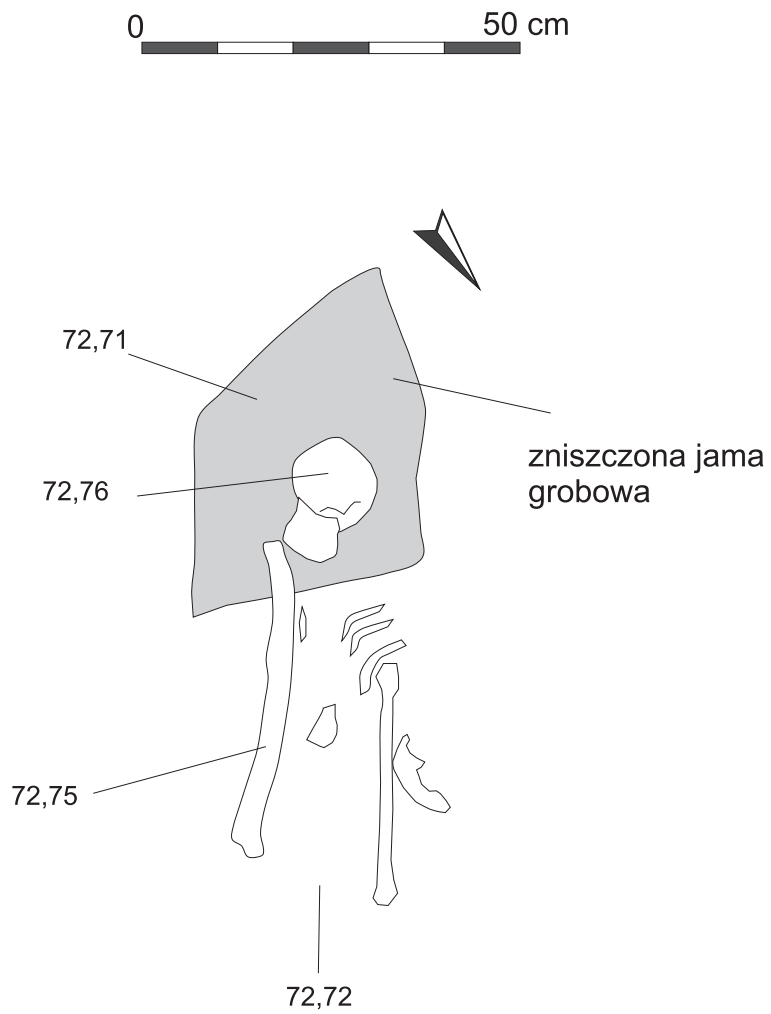
Ryc. 13

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 5
sk. 1:10



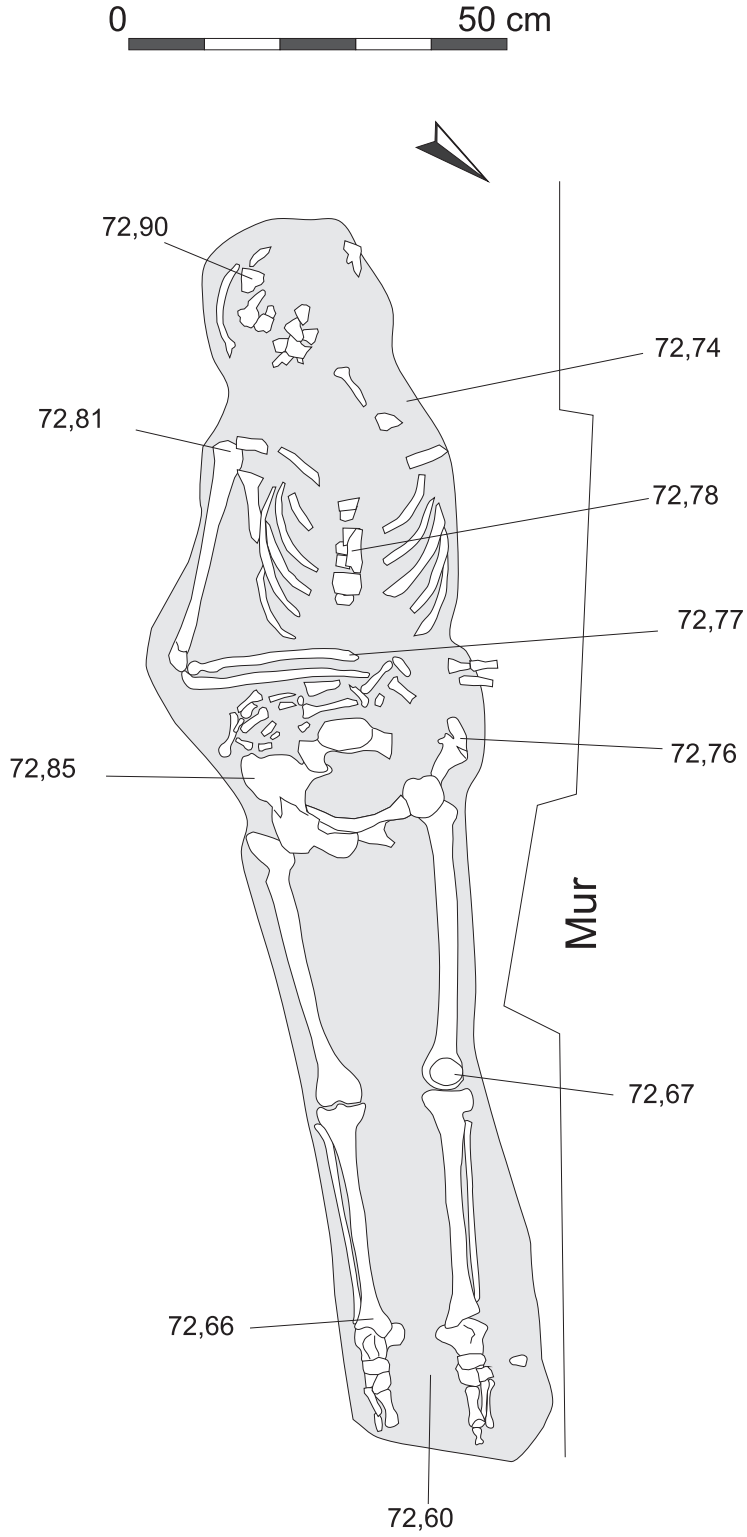
Ryc. 14

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 6
sk. 1:10



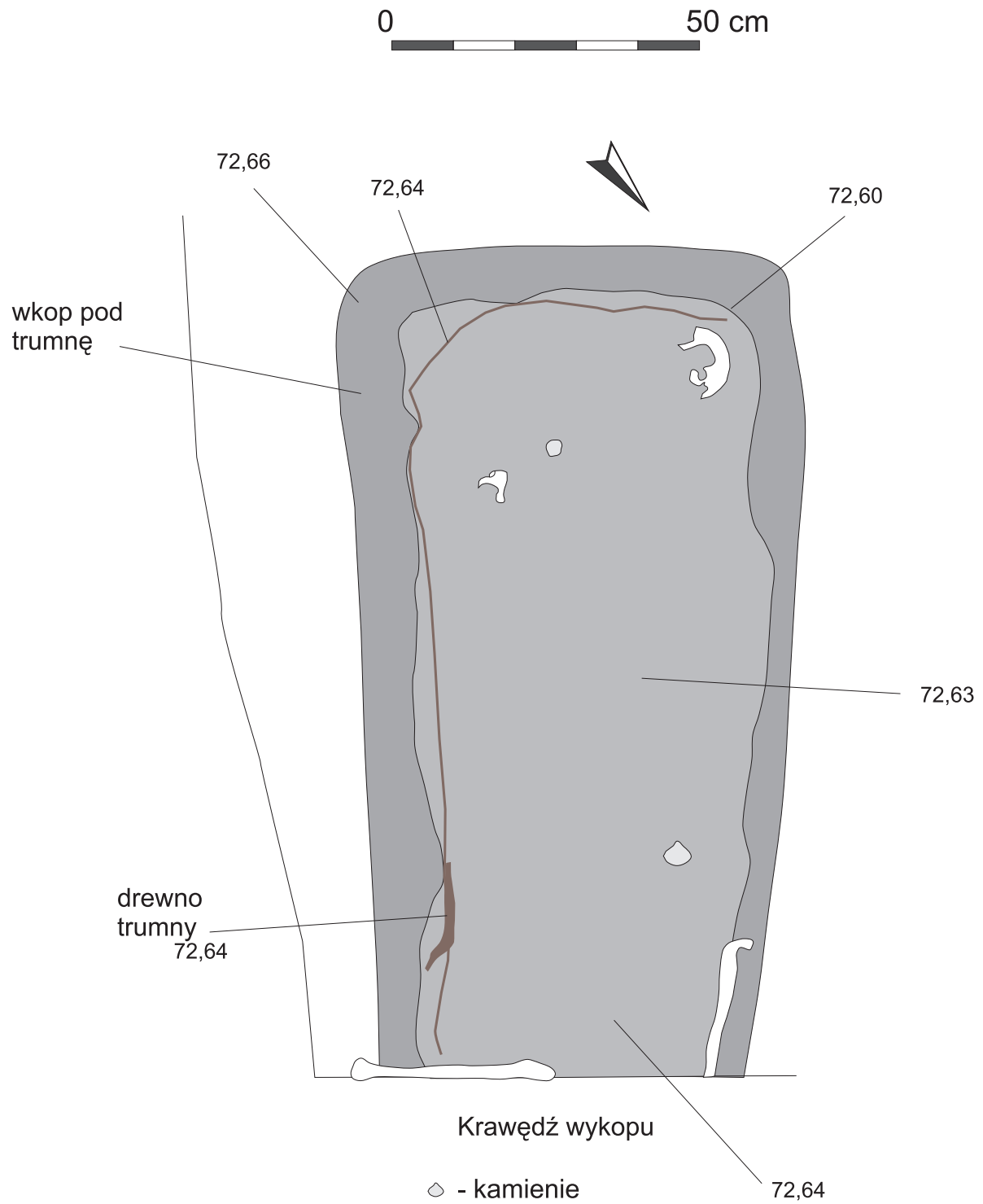
Ryc. 15

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 7
sk. 1:10



Ryc. 16

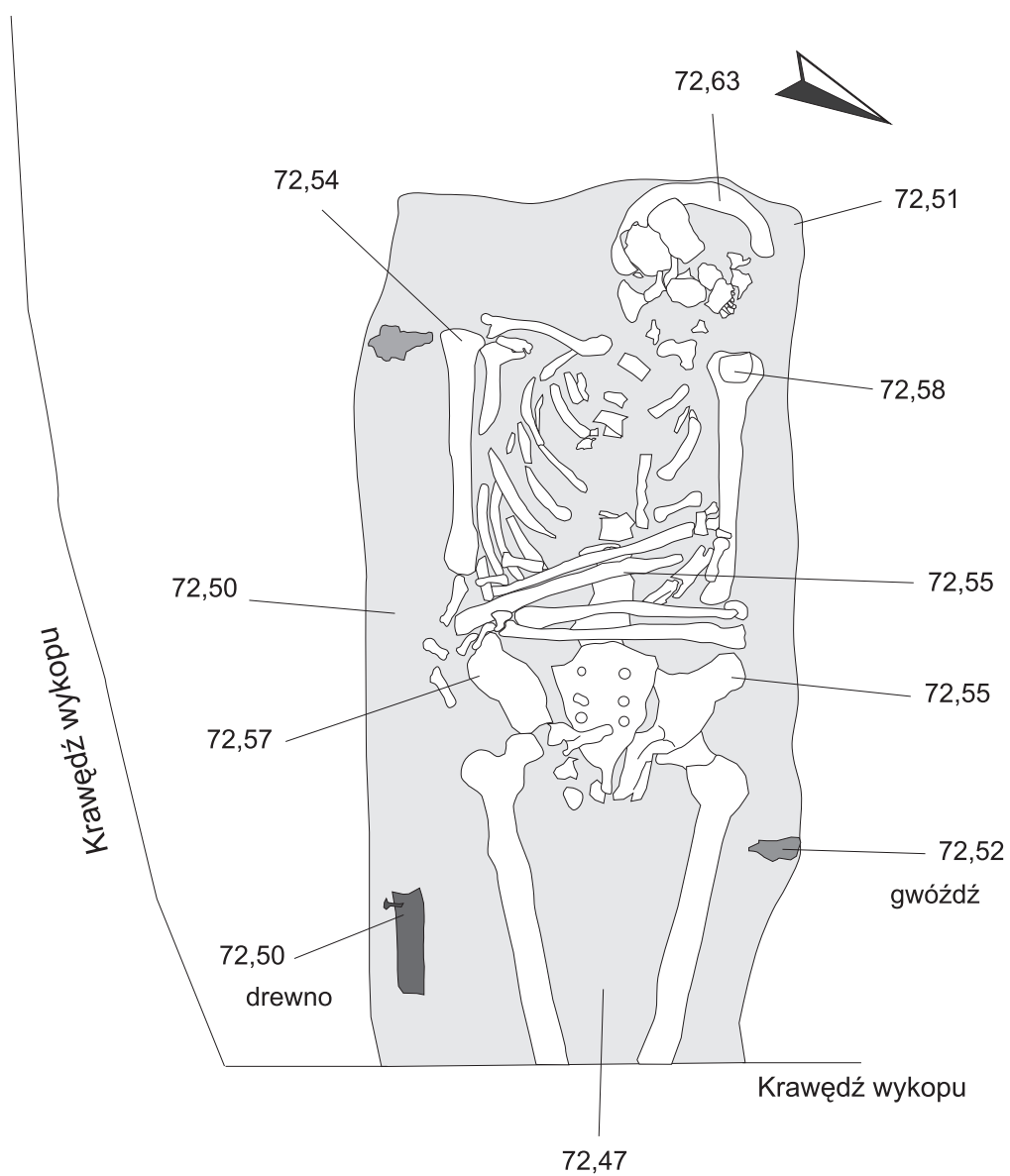
Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 8, strop
sk. 1:10



Ryc. 17

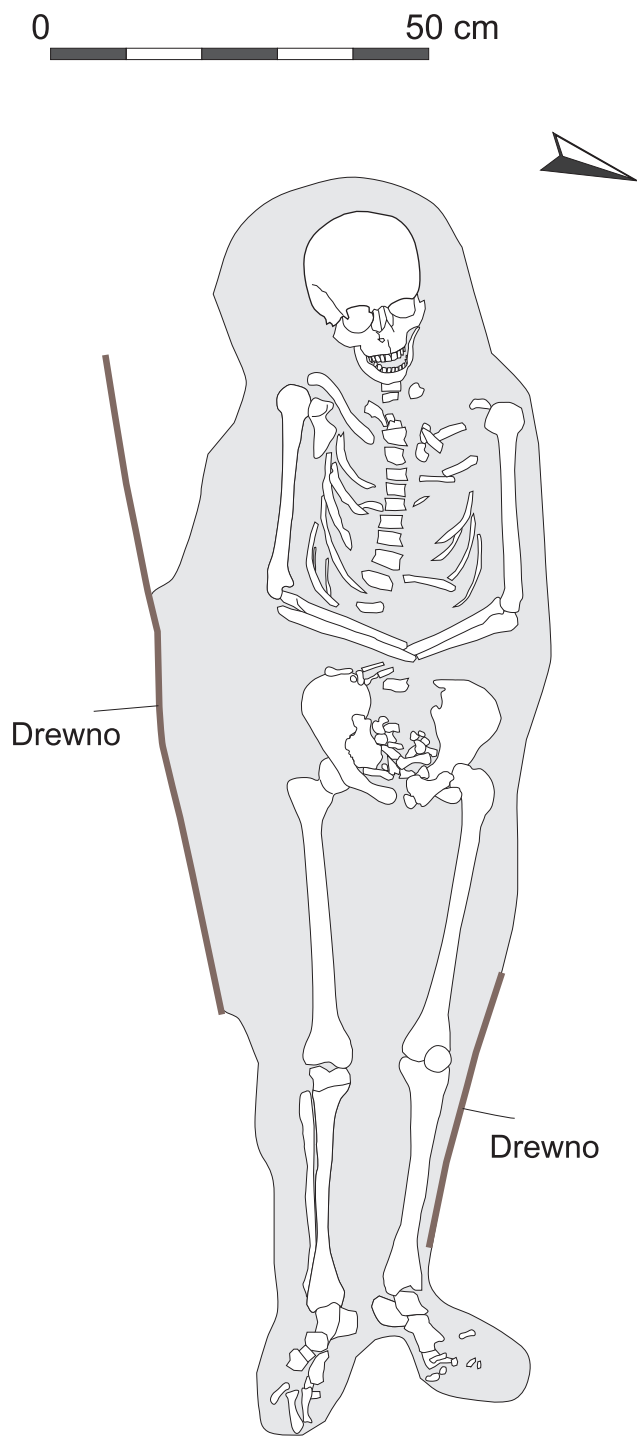
Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 8
sk. 1:10

0 50 cm



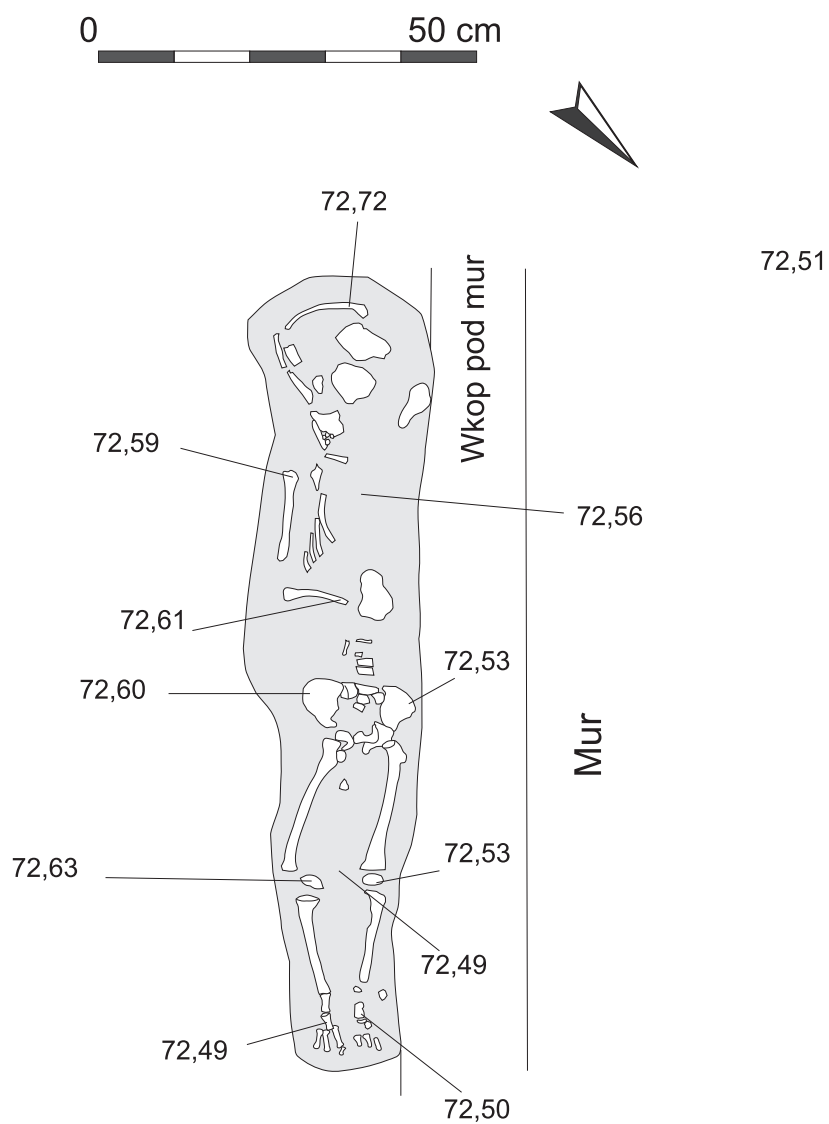
Ryc. 18

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 9
sk. 1:10



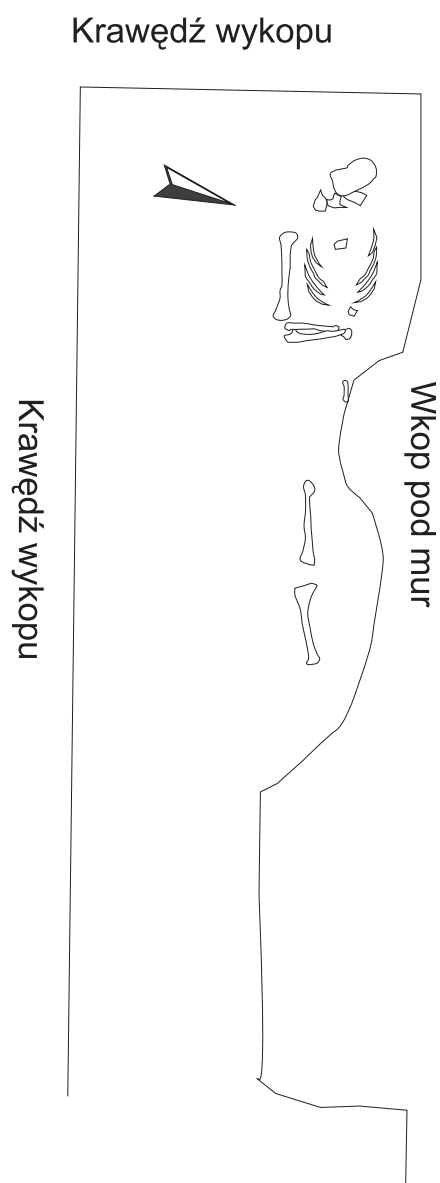
Ryc. 19

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 10
sk. 1:10



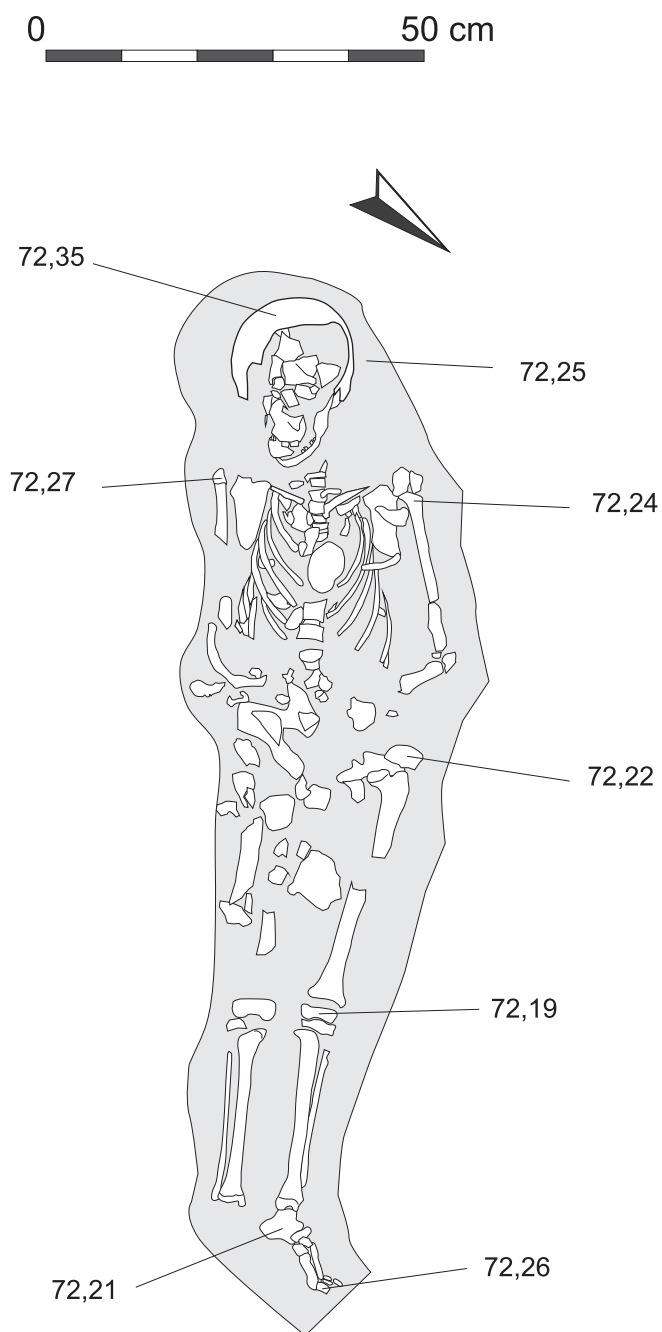
Ryc. 20

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 11
sk. 1:10



Ryc. 21

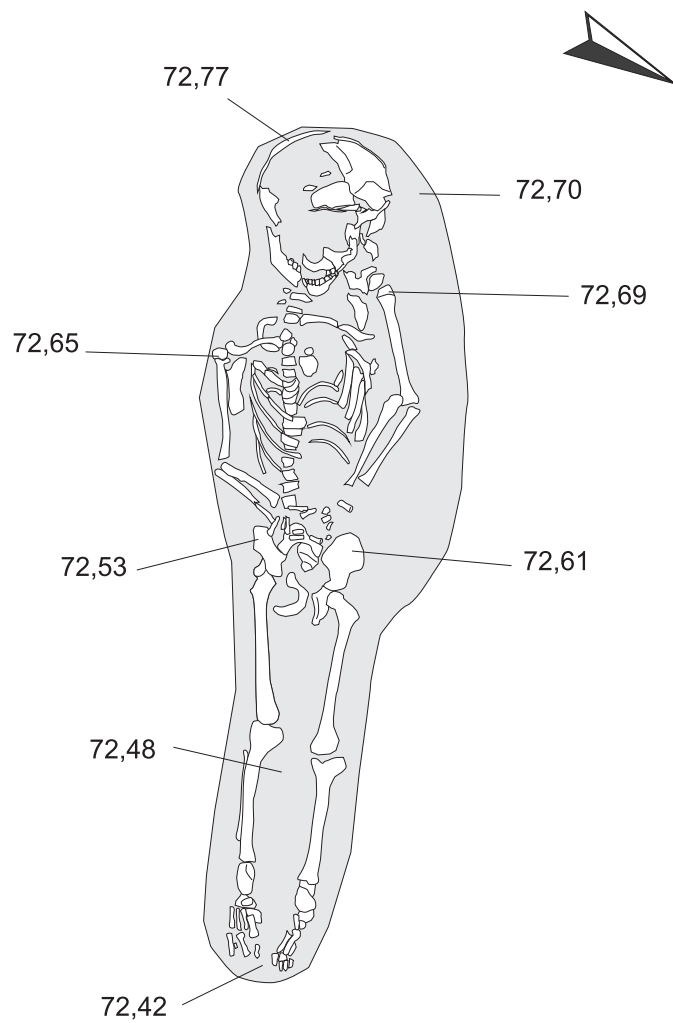
Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 12
sk. 1:10



Ryc. 22

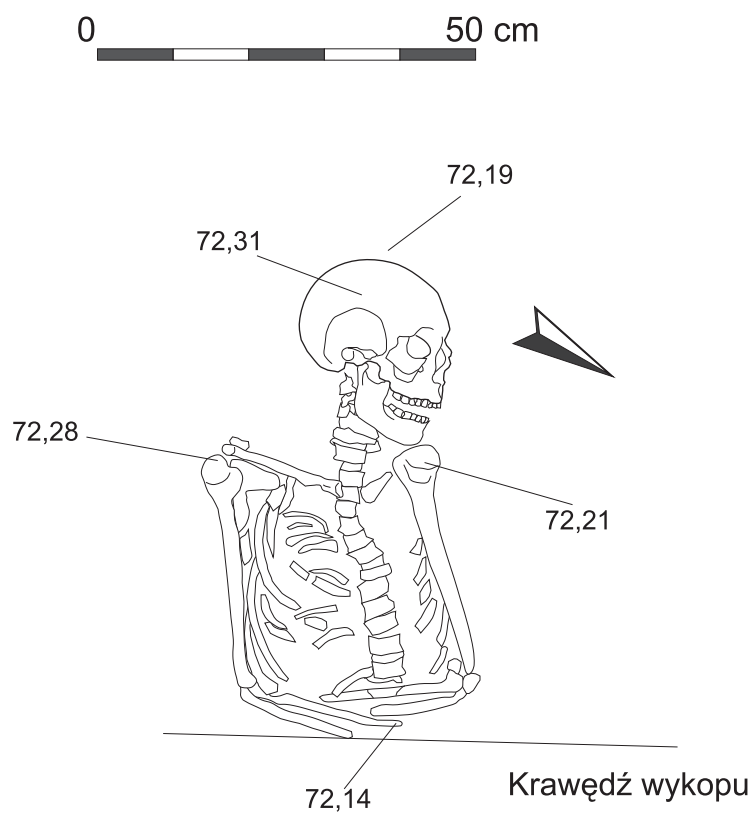
Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 13
sk. 1:10

0 50 cm



Ryc. 23

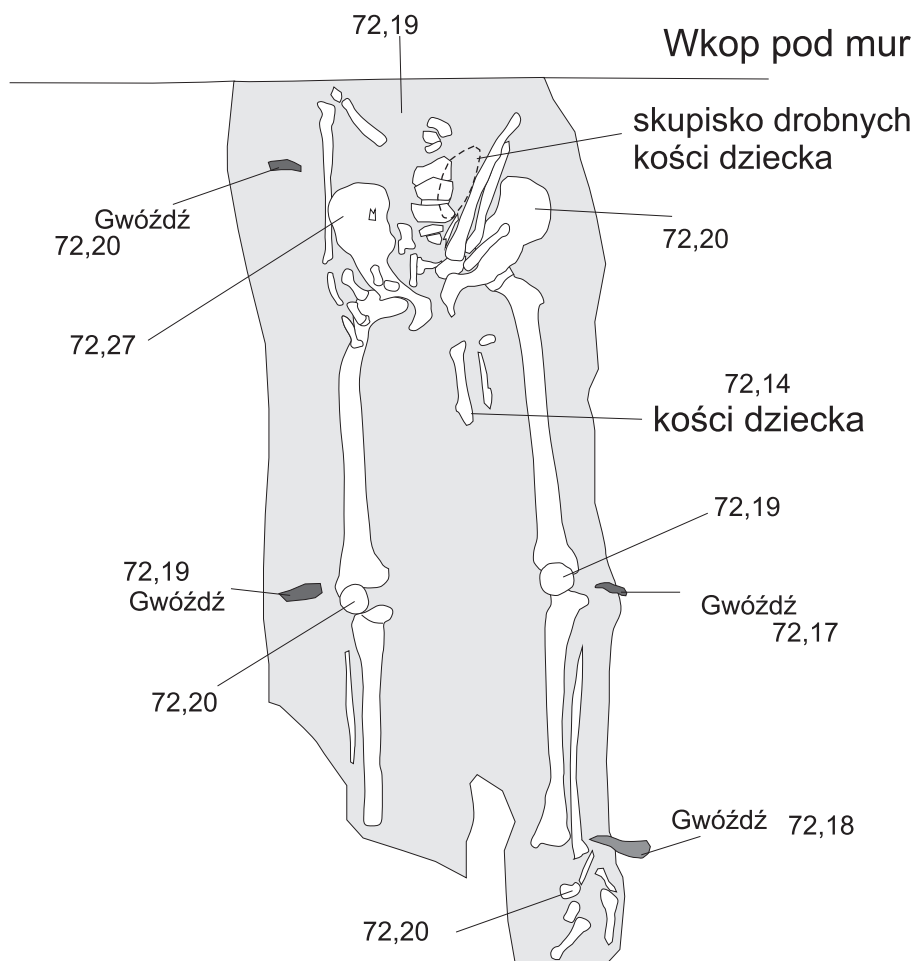
Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 14
sk. 1:10



Ryc. 24

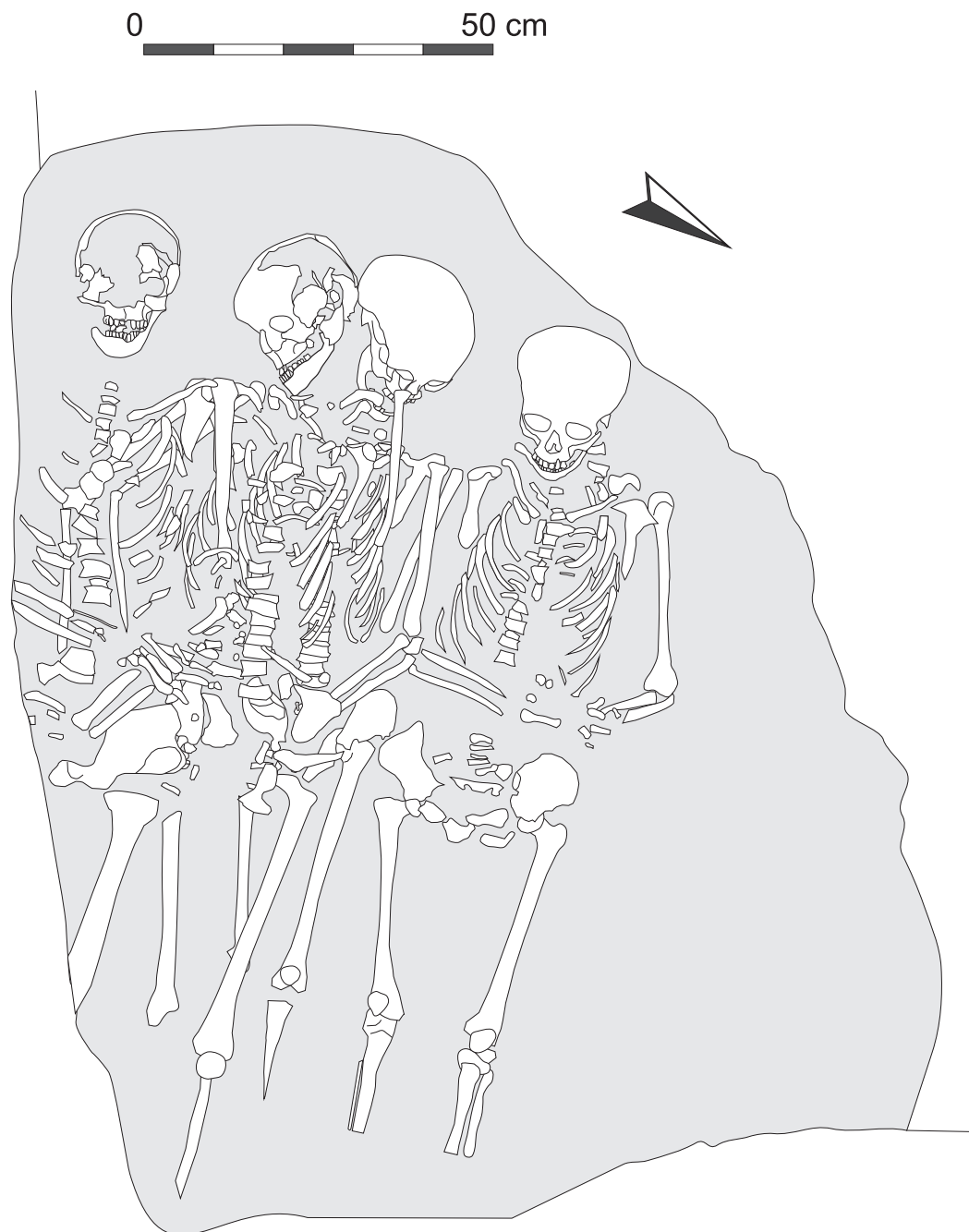
Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 15
sk. 1:10

0 50 cm



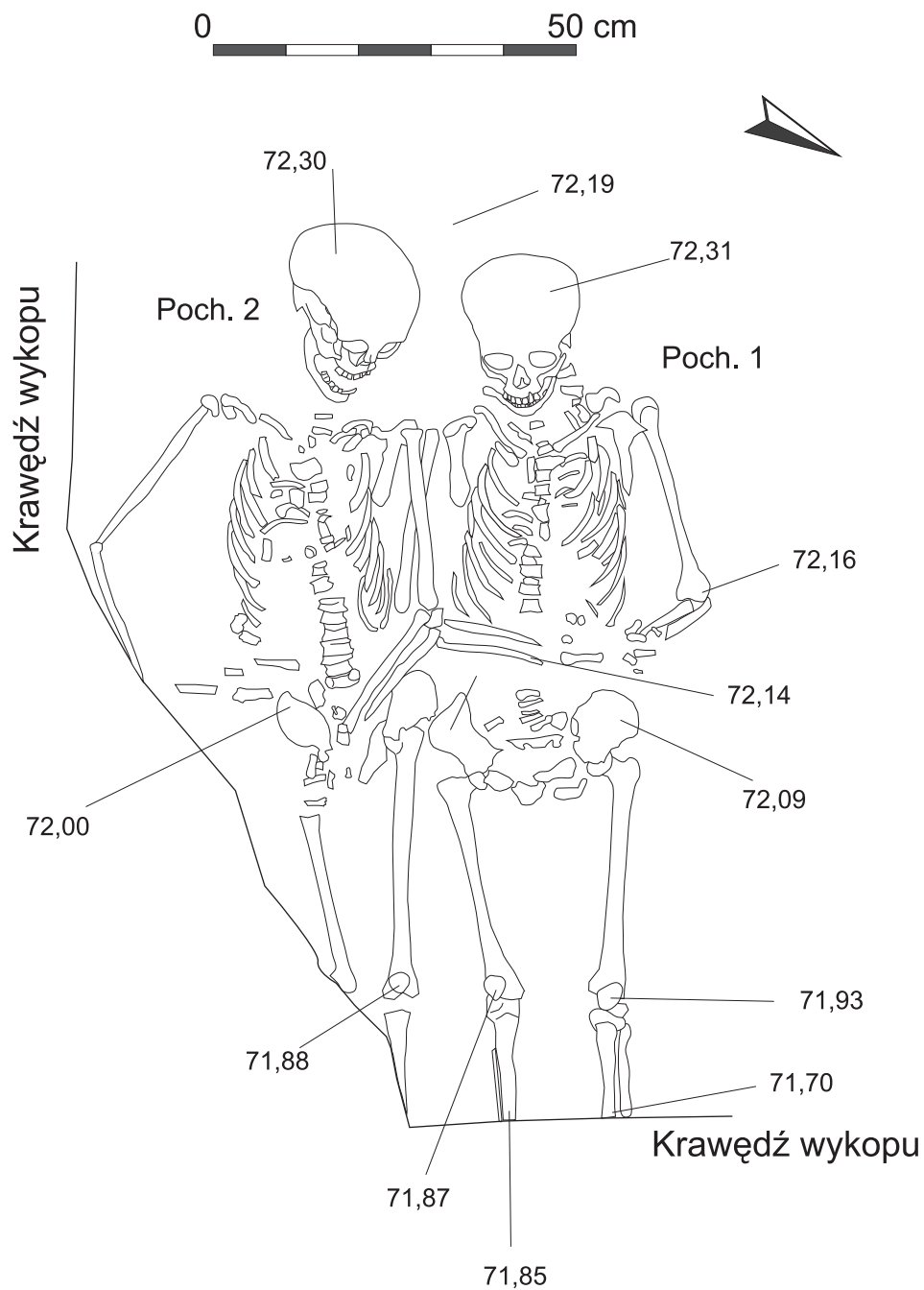
Ryc. 25

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015
grób 16 (zbiorowy)
sk. 1:10



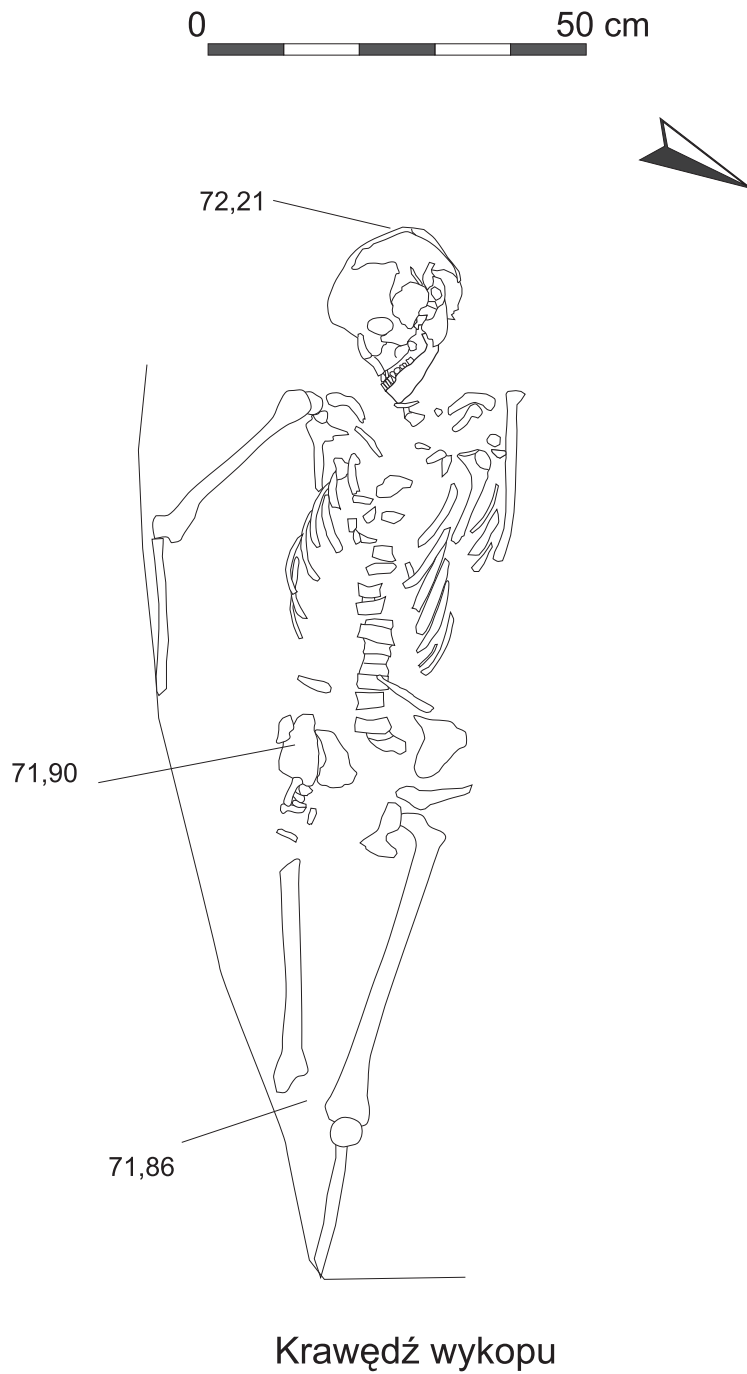
Krawędź wykopu

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 16
pochówek 1 i 2
sk. 1:10



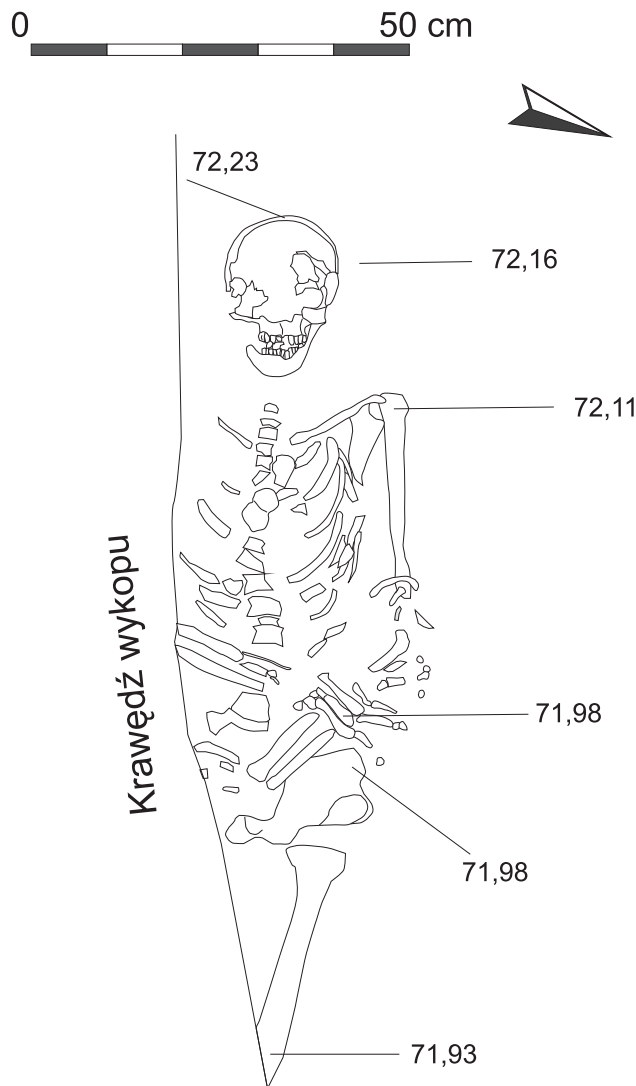
Ryc. 27

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 16
pochówek 3
sk. 1:10



Ryc. 28

Strzelce Krajeńskie
wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
grób 16
pochówek 4
sk. 1:10



Ryc. 29

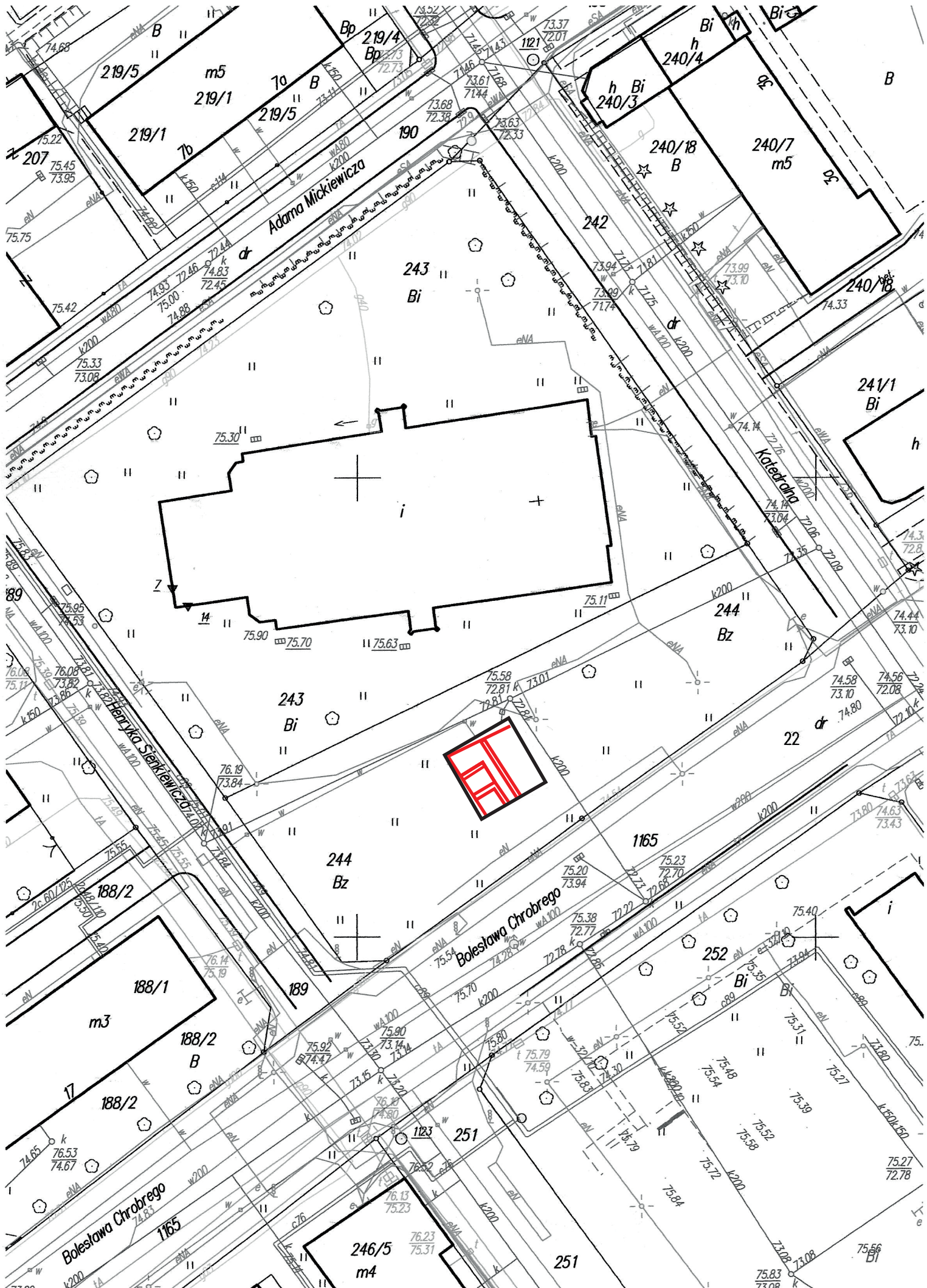
Strzelce Krajeńskie
 wyk. I/2015 (pod misę fontanny)
 profil E



- 1- mocno zbita próchnica z drobnym gruzem
- 2- wkop pod rurę kanalizacyjną (brązowa próchn. z gruzem i piaskiem)
- 3- mocno zbita próchnica z drobnym gruzem
- 4=5 - brązowobrunatna próchnica z małą ilością piasku oraz gliny, drobnymi fragmentami cegieł i kamieni (w-wa zasypiskowa)
- 6- piasek z wapnem, kamieniami i gruzem ceglany
- 7- brązowa próchnica z dużą ilością piasku
- 8- ciemnobrązowa próchnica z gruzem i kamieniami
- 9- wkop pod fundament (gruz ceglany z piaskiem i kamieniami)
- 10- ciemnobrązowa próchnica z gliną (spąg wkopu)

- 11- spiaszczona brązowa próchnica
- 12- jasnobrązowy piasek z małą ilością próchnicy i gliny
- 13- brązowopieląta próchnica z piaskiem, gliną oraz drobnym gruzem ceglany (w-wa nowożytna), widoczne kości ludzkie
- 14- jasnobrązowy piasek ze śladową ilością próchnicy i gliny (warstwa późnośredniowieczna)
- 15- ciemnobrązowa próchnica z gruzem i kamieniami (spąg wkopu)
- 16- zaprawa z gruzem i kamieniami
- 17- fr. ceglanoego muru piwnicy wtórnie wykorzystanego jako podstawa XX-wiecznej fontanny

Ryc. 30



Ryc. 31. Lokalizacja wykopu I/2015 z zaznaczonymi odkrytymi fundamentami kamienicy; sk. 1:500.